

Open Digital Competences Training for School Educators (OpenDigCompEdu) (2021-1-ES01-KA220-SCH-000027770)

Curs: **INCLUZIUNE ȘI DIVERSITATE**

Limba: română

Open Digital Competences Training for School Educators (OpenDigCompEdu): Open Digital Competences for Educators courses

Titlul cursului: Incluziune și diversitate	
Data livrării	1 Mai 2024
Informații despre autori	
Numele autorilor:	prof. Ioan Ciprian Blaj prof. Lidia Bachner prof. Aura Codruta Danielescu
Denumirea organizației:	Inspectoratul Scolar Judetean Timis / Timisoara / Romania
Informații despre traducător	
numele autorului:	n/a
Denumirea organizației:	n/a

Licență pentru drepturi de autor: Această lucrare este licențiată sub o licență culturală gratuită [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International](#)

Crearea acestor resurse a fost cofinanțată de programul de granturi ERASMUS+ al Uniunii Europene în baza proiectului nr. 2021-1-ES01-KA220-SCH-000027770. Opiniile exprimate sunt doar ale autorilor și nu reflectă neapărat cele ale Uniunii Europene, SEPIE sau Agenției Executive pentru Educație și Cultură Europeană (EACEA). Nici Uniunea Europeană, nici EACEA nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.

Prezentare generală a cursului

Scop

Acest curs își propune să ofere profesorilor cunoștințele și abilitățile de care au nevoie pentru a înțelege diversitatea, a practica incluziunea ei înșiși, a preda eficient incluziunea și diversitatea în clasă și să îi ajute pe elevi să înțeleagă importanța acestei probleme și rolul pe care îl pot juca în abordarea acesteia.

Cerințe preliminare

Dacă sunteți membru nou pe platforma Moodle, vă sugerăm să urmați cursul Introducere în Moodle înainte de a începe acesta.

Format

Acesta este un curs cu ritm propriu, fără moderare activă. Sunteți încurajat să discutați idei în forumurile de discuții și să răspundeți la întrebările altor cursanți.

Timp de învățare

Timpul de învățare estimat pentru finalizarea acestui curs este de 25 de ore.

Rezultatele învățării

Până la sfârșitul acestui curs, participanții vor fi capabili să:

Definiți diversitatea și modul în care aceasta contribuie la cultura actuală.

Identificați caracteristicile umane care contribuie la diversitate.

Definiți incluziunea și discriminarea.

Identificați forme de comportament incluziv și discriminatoriu.

Planificați lecții și activități multidisciplinare pentru a explora și înțelege diversitatea în clasă.

Planificați lecții și activități multidisciplinare pentru a explora, înțelege și exersa incluziunea în clasă.

Structura cursului

Abordări multidisciplinare pentru a preda despre incluziune și diversitate.

Proiectați o activitate multidisciplinară pentru a preda despre diversitate și incluziune în clasă și pentru a împărtăși dovezi că aceasta a fost făcută la clasă.

Competențe digitale

Finalizare și evaluare

Pentru a finaliza cursul trebuie să finalizați următoarele activități: Vizualizați cartea „Despre acest curs”.

Faceți diferitele activități și participați la forumuri. Verificați-vă înțelegerea testului, obținând 80% sau mai mult.

Finalizarea activităților

Unele activități sunt marcate automat ca finalizate pe baza unor criterii specifice. Unele activități necesită să le marcați manual ca finalizate.

Asigurați-vă că finalizați activitățile conform condițiilor de finalizare a acestora.

Insigna de curs

După finalizarea cu succes a acestui curs vi se va acorda automat o insignă pentru a prezenta abilitățile și cunoștințele pe care le-ați dobândit.

Quiz 1.1: Course pre-check: Ce știi deja despre diversitate și incluziune?

(întrebările pot avea mai multe răspunsuri corecte; răspunsurile corecte sunt boldate).

1. Care dintre următoarele dimensiuni contribuie la diversitatea umană?
 - a. **Etnia.**
 - b. **Limba nativă.**
 - c. **Religia.**
 - d. **Rasa.**

2. Care dintre următoarele comportamente pot fi considerate incluzive?
 - a. Oferirea unor exemple în timpul lecțiilor care fac referire numai la grupul cultural dominant.
 - b. **Abordarea unor metode de predare adecvate unor grupuri culturale sau etnice variate.**
 - c. **Oferirea de exemple în timpul lecțiilor care fac referire la o multitudine de experiențe culturale și rasiale.**
 - d. Evitarea în discuție a unor probleme specifice unor grupuri etnice minoritare, pentru a evita jignirea membrilor acestor grupuri.

3. Diversitatea religioasă se referă la:
 - a. Diferențele care apar între oameni din punct de vedere al caracteristicilor fizice specifice grupului etnic de care aparțin.
 - b. Diferențele care apar între oameni din punct de vedere al evenimentelor și experiențelor de viață pe care trebuie să le aibă un individ și secvențierea/cronologia lor pe parcursul vieții.
 - c. **Diferențele care apar între oameni din punct de vedere al credințelor și practicilor spirituale.**

4. Discriminarea se poate referi la:
 - a. **tratarea altor persoane într-un mod nedrept pe baza unor aspecte precum rasa, genul, vârsta, orientarea sexuală, religia, aspectul fizic sau prezența unei dizabilități.**
 - b. **tratarea altor persoane într-un mod preferențial pozitiv pe baza unor aspecte precum rasa, genul, vârsta, orientarea sexuală, religia, aspectul fizic sau prezența unei dizabilități.**
 - c. Oferirea unor oportunități egale persoanelor care diferă sub aspectul rasei, genului, vârstei, orientării sexuale, religiei, aspectului fizic sau funcționării fizice.

5. Diversitatea socio-economică se referă la:
 - a. **Diferențele dintre oameni datorate resurselor de care dispun.**
 - b. Diferențele dintre oameni datorate culorii pielii,
 - c. Diferențele dintre oameni datorate orientării sexuale.
 - d. Diferențele dintre oameni datorate limbii vorbite.

Modulul 1:

Despre diversitate și incluziune

Diversitatea

Diversitatea se referă la calitatea de a fi constituit dintr-o varietate de lucruri și oameni, care diferă sub o serie de caracteristici relevante. Atunci când privim lumea de la nivelul mediului și al comunității imediate a oamenilor, tendința este să credem că lumea este uniformă într-o măsură însemnată. Mai precis, pentru că oamenii din jurul nostru ne sunt similari din anumite puncte de vedere relevante (ex. fizic, cultural, social etc.), tindem să credem că diversitatea lumii noastre este relativ redusă. Cu toate acestea, dacă privim planeta noastră în ansamblu, de la nivel macro, vom observa că diversitatea este mai degrabă regula decât excepția. Deseori, chiar și atunci când ne uităm la o comunitate care pare la prima vedere a fi în mare măsură uniformă, vom identifica o diversitate însemnată atunci când analizăm explicit diversitatea ei pe anumite dimensiuni relevante.

Atunci când vorbim despre diversitatea umană, facem referire la o multitudine de fațete, precum:

- Etnic și cultural
- Lingvistic
- Socio-economic (ex. resurse disponibile)
- Religios
- Rasial
- Individual (ex. personalitate, preferințe, abilități, experiențe de viață etc.)
- Sexual
- Geografic

Așa cum veți descoperi în continuare, aceste fațete nu pot fi separate în mod obiectiv. Vom detalia în continuare dimensiunile diversității care au cel mai mare impact asupra funcționării societății.

Diversitatea rasială, etnică și culturală

Această fațetă a diversității se referă la diferențele care apar între oameni din punct de vedere al rasei (precum culoarea pielii sau limba vorbită), dar și al moștenirii etnice și culturale din care fac parte (ex. obiceiuri, credințe sau alte practici culturale). Cultura circumscrie evenimentele și experiențele de viață pe care trebuie să le aibă un individ și secvențierea/cronologia lor pe parcursul vieții. Ea definește și dictează abilitățile pe care trebuie să și le dezvolte un individ pentru a funcționa eficient și a rezolva probleme specifice și relevante, obiceiurile pe care trebuie să le urmeze acesta, modul în care se desfășoară relațiile dintre oameni, dar și aspecte precum stilul vestimentar sau limbajul folosit.

Care este diferența dintre rasă, etnie și cultură?

Deși utilizăm deseori acești termeni intersanjabil, în parte din cauza faptului că aceste caracteristici apar deseori împreună în experiențele noastre, acești termeni se referă la aspecte ușor diferite. Cu toate acestea, veți vedea că, frecvent,

- **Rasa** se referă cel mai frecvent la caracteristici fizice ale unui grup de persoane, cum ar fi culoarea pielii sau configurația facială. Cu toate că la nivelul societății se utilizează frecvent etichete lingvistice, precum „alb”, „negru” sau „asiatic” pentru a descrie o persoană din punct de vedere rasial, trebuie să fim conștienți de faptul că aceste concepte sunt constructe sociale și reprezintă sumarizări sau supra-simplificări ale unei diversități genetice extraordinare a speciei umane. De-a lungul timpului, astfel de supra-simplificări au dus la apariția unor stereotipuri și acțiuni nefaste împotriva unor grupuri de persoane, care stau până astăzi la baza unor inegalități sociale marcante. Recunoașterea în noi înșine a unor astfel de stereotipuri este primul pas spre un comportament mai incluziv, care să ne ajute să trecem dincolo de diferențele fizice dintre noi, spre adevărata poveste a persoanelor cu care interacționăm.
- **Etnia** reprezintă un concept cultural care cuprinde un conglomerat de elemente, precum practici culturale, limbaj, religie sau istorie. Aceasta descrie cel mai des identitatea sau apartenența la un grup cultural, mai degrabă decât diferențe fizice între oameni (deși acestea pot exista). La bază, etnia cuprinde o identitate împărtășită de membrii unui grup, dar și moștenirea (eng. heritage) lor istorică. Diferite elemente pot sta la baza formării unui grup etnic, precum locația geografică, originea genealogică comună (shared lineage) sau experiențe de viață comune la nivel istoric.
- **Cultura** este conceptul cu nivelul cel mai mare de generalitate și cuprinde obiceiurile, credințele, valorile, normele sociale, limba, dar și creațiile artistice pe care la un în comun un grup de oameni. Pe de o parte, practicile culturale modelează felul în care ar trebui să se desfășoare viața unui individ în cadrul grupului din care aparține astfel încât el să se adapteze maximal la mediul în care s-a născut. Într-o anumită măsură, practicile culturale au reprezentat la un moment dat în istoricul grupului cultural soluții identificate la problemele cu care s-a confruntat grupul în istoria sa. Reflectă reguli de viață, instrumente și practici care au constituit la un moment dat modalitatea cea mai eficientă de a rezolva anumite probleme relevante pentru grup. În mod similar genelor, care se transmit de la o persoană la alta pentru a perpetua cele mai eficiente și mai relevante caracteristici fizice ale speciei, elementele culturale cele mai relevante pentru supraviețuirea și adaptarea unei comunități sau a unui grup se transmit de la o generație la alta sub forma unor reguli, practici, credințe sau artefacte culturale.

Diversitatea religioasă descrie diferențele care apar într-o comunitate sau o societate din punctul de vedere al credințelor și practicilor religioase. Aceste diferențe se pot regăsi la mai multe niveluri ale diferitelor religii care co-există în același spațiu social, precum:

- Credințele centrale și doctrinele care constituie infrastructura intelectuală a diferitelor religii
- Textele sacre, poveștile și miturile care învăluie practica diferitelor religii
- Ritualurile și procedurile cuprinse în ceremoniile religioase
- Principiile morale care ghidează comportamentul persoanelor care practică diferite religii
- Instituțiile și structurile sociale asociate cu diferitele religii
- Artefactele și arta religioasă

Diversitatea religioasă nu implică neapărat și toleranța religioasă sau oferirea dreptului la practicarea liberă a oricărei orientări religioase. Deși la nivelul țărilor europene sunt acceptate și conviețuiesc o varietate de confesiuni religioase, țări din afara spațiului european sunt cunoscute pentru conflictele puternic infuzate religios și pentru toleranța scăzută pentru alte confesiuni sau devieri de la practicile spirituale tradiționale.

La nivel european, libertatea religioasă este susținută și garantată prin legi și tratate internaționale care susțin dreptul de a alege, practica, promova și susține convingeri religioase diferite, în convergență cu respectarea acestui drept al altor persoane.

Diversitatea individuală

Conceptele de diversitate religioasă sau culturală se folosesc cel mai frecvent pentru a discuta despre diferențe între *grupuri de oameni*. Cu toate acestea, diversitatea se regăsește într-o măsură chiar mai însemnată și *în interiorul* fiecăruia din aceste grupuri. Oamenii diferă într-o manieră însemnată din punct de vedere al personalității, preferințelor, experiențelor de viață, abilităților sau al filosofiei de viață.

Ce este important de luat în considerare este că o persoană se dezvoltă la confluența dintre genele cu care este înzestrată și experiențele sale de viață, infuzate de contextul cultural și social în care acestea se petrec. Așadar, o parte din această diversitate individuală este modelată și de cultura în care o persoană se dezvoltă. Barbara Rogoff, o cercetătoare americană, a arătat că cultura în care se dezvoltă un individ poate modela inclusiv modul în care aceasta învață cel mai eficient (ex. prin a lua parte la activități de zi cu zi ale comunității vs. prin a învăța din lecții construite speciale pentru el într-un context de învățare specializată) sau modul în care acordă atenție la informațiile din jur.

Diversitatea socio-economică

Această dimensiune a diversității este cea cu care avem contact cel mai frecvent, indiferent de perioadă istorică, locație geografică sau cultură. Aceasta se referă la diferențele dintre oameni datorate resurselor de care dispun (financiare, materiale, culturale, educaționale, etc.).

Există mai multe aspecte care contribuie la această diversitate socio-economică:

- A. **Bariere educaționale.** Acest factor se află într-o relație bidirecțională cu nivelul socio-economic. Mai precis, un nivel mai redus de educație este asociat cel mai frecvent cu niveluri socio-economice mai reduse, în parte, din cauza diferențelor salariale dintre locurile de muncă sau domeniile profesionale care necesită studii superioare și cele care necesită numai școlarizarea obligatorie. La rândul său, accesul la educație poate fi influențat de nivelul socio-economic al persoane. Pe de o parte, acest lucru se poate datora lipsei infrastructurii educaționale în zona geografică în care se află persoana – situație des întâlnită în mediul rural, spre exemplu. Pe de altă parte, costurile asociate cu educația superioară (nu doar cele implicate de procesul educațional în sine, ci și costurile periferice, precum cele de cazare sau mâncare) pot reduce accesul unor categorii de persoane la acest nivel educațional.
- B. **Stigmatul social și stereotipurile.** Persoanele care fac parte din categorii dezavantajate social se confruntă deseori și cu atitudini negative față de ele,

prejudecăți și discriminare. Astfel de atitudini pot afecta măsura în care acestor persoane le sunt oferite oportunități de învățare și accesul la experiențe relevante de învățare (ex. un profesor poate crede că un copil dintr-un mediu dezavantajat nu poate învăța la fel de bine ca ceilalți și, prin urmare, nu îi oferă stimularea necesară sau accesul la concursuri sau explicații suplimentare). Cel mai frecvent, elevii din medii dezavantajate nu beneficiază în mediul de proveniență de stimularea necesară pentru a-și „activa” potențialul de învățare, aspect care ar putea fi echilibrat în mediul educațional de astfel de experiențe benefice de învățare. Atitudinile negative față de grupurile dezavantajate și lipsa oportunităților de stimulare pot afecta stima de sine a acestor elevi, motivația școlară, precum și încrederea în capacitatea lor de a învăța, cu impact pe tot parcursul vieții. Studiile de psihologie educațională și a dezvoltării arată, totuși, că elevii din medii dezavantajate sunt cei care beneficiază cel mai mult în urma unor intervenții corective, care oferă accesul la resurse și la experiențe educaționale bogate.

Astfel de stereotipuri, credințe negative și comportamente care pot afecta relația profesor-elev și, implicit, parcursul educațional al elevilor din medii dezavantajate pot fi:

a. **Credințe negative față de elevi:**

- elevul nu vrea să învețe
- elevul nu este motivat
- elevul este lipsit de ambiție

(se aplică în special copiilor care provin și din grupuri etnice minoritare, dezavantajate socio-economic).

- b. **Așteptări scăzute de la elevi** *(se asociază cel mai des cu sub-stimularea unui elev - „Oricum nu poate, de ce să încerc.”)*
- c. **Atenție scăzută spre anumiți elevi** *(asociată cel mai frecvent cu credința că un copil nu poate sau nu vrea să învețe).*
- d. **Atitudini negative față de părinți** *(Părinții din medii dezavantajate sunt neglijenți).*

În paralel cu aceste atitudini care pot discrimina în sens negativ anumiți elevi, pot apărea și atitudini care să discrimineze în sens pozitiv alți elevi:

- a. **Așteptări crescute** față de elevii avantațați socio-economic sau asociați cu părinți cu statut social relevant
- b. **Atenție mai crescută** spre elevii asociați cu părinți cu statut social crescut

Atât atitudinile negative față de unele categorii de elevi, cât și atitudinile pozitive față de alte categorii de elevi se transpun în diferențe la nivelul comportamentului profesorilor față de acești elevi și în diferențe la nivelul atitudinii elevilor înșiși față de profesor, față de sine și de întreg procesul educațional. Spre exemplu, un elev dezavantajat socio-economic care primește mai puțină atenție la clasă, căruia i se oferă mai puține oportunități de învățare și mai puțin feedback ar putea avea rezultate mai reduse la învățătură, iar acestea ar putea duce la credințe negative despre sine, autoeficacitate mai redusă față de procesul de învățare și atitudini negative față de școală și educație. În contrast, un copil care primește atenție,

oportunități de învățare, feedback contingent cu performanța și șansa să își corecteze greșelile are o șansă mai mare de a obține rezultate pozitive și de a-și dezvolta credințe pozitive față de sine, de procesul de învățare și față de școală. Acești copii, indiferent de statutul socio-economic de proveniență, își pot dezvolta o autoeficacitate mai mare legată de demersul educațional, având șansa de a avansa din punct de vedere educațional și a atinge un nivel socio-economic mai ridicat.

C. Reprezentativitatea și modelele de comportament. Cel mai des, societatea promovează în funcții de conducere oameni care au atins un anumit nivel socio-economic. Deși, la nivel filosofic, societatea noastră este una bazată pe meritocrație, promovarea în funcții de conducere vizibile se face frecvent pe baza unor criterii inclusiv socio-economice. Așadar, persoanele din medii dezavantajate nu beneficiază de modele pozitive în poziții vizibile din societate.

Diversitatea sexuală

Persoanele pot diferi și sub aspectul modului în care practică și își manifestă sexualitatea. La nivel de bază, diversitatea sexuală se referă la acceptarea faptului că există și alte orientări sexuale pe lângă cea heterosexuale, dar și a faptului că rolurile de gen pot fi practicate în modalități variate. Se promovează astfel toleranța acestor moduri diferite de manifestare a identității sexuale și acceptarea diferențelor individuale a persoanelor care diverg sub aceste aspecte.

Un profesor de liceu ar putea organiza o activitate de conștientizare și empatie în clasă, care să vizeze combaterea discriminării și promovarea respectului și acceptării diversității. Iată o posibilă activitate:

Titlu: "Explorarea diversității și promovarea incluziunii în comunitatea școlară"

Scopul activității: Să promoveze înțelegerea, empatia și acceptarea diversității, în special în ceea ce privește comunitatea LGBTQ+.

Materiale necesare: Tablă sau ecran pentru proiecții, post-it-uri colorate, creioane colorate, foi de flipchart, markeri.

Instrucțiuni:

1. Introducere (5 minute):
 - Începeți prin discutarea importanței respectului și toleranței în comunitatea școlară.
 - Explicați că activitatea de astăzi se va concentra pe diversitatea sexuală și pe promovarea incluziunii pentru toți elevii, indiferent de orientarea lor sexuală.
2. Brainstorming (5 minute):

- Folosind post-it-uri colorate, cereți elevilor să scrie cuvinte sau fraze care descriu aspectele pozitive ale diversității și incluziunii.
 - Așezați post-it-urile pe tablă sau pe un perete vizibil în clasă și discutați-le împreună.
3. Dezbateri și reflecție (30 de minute):
- Împărțiți elevii în grupuri mici și atribuiți fiecărui grup un scenariu ipotetic în care un elev din comunitatea LGBTQ+ este discriminat sau stigmatizat.
 - Cereți-le grupurilor să discute modul în care această situație ar putea fi abordată și să propună soluții pentru promovarea incluziunii și a respectului în acele cazuri.
 - După aceea, fiecare grup își va prezenta ideile în fața clasei.
4. Reflecție finală (10 minute):
- Încheiați activitatea prin încurajarea elevilor să împărtășească ceea ce au învățat și să reflecteze asupra modului în care pot contribui la crearea unui mediu școlar mai prietenos și mai incluziv pentru toți elevii.

Incluziunea

La nivelul sistemului de învățământ, incluziunea reprezintă un **principiu primordial**, care vizează crearea unui mediu educațional echitabil și care susține toți elevii. Acest principiu se manifestă la mai multe niveluri și în diverse moduri, astfel încât să fie practicat la un nivel cât mai cuprinzător.

1. **Diversitatea la nivelul colectivului de elevi.** Instituțiile educaționale care practică incluziunea acceptă în colectivul de elevi persoane cu background-uri culturale, etnice, socio-economice, individuale diverse. De asemenea, are în vedere includerea și oferirea resurselor necesare și copiilor cu stiluri de învățare diferite sau cu abilități fizice și cognitive diverse.
2. **Oportunități egale.** În asociere cu primul nivel, școlile incluzive oferă oportunități de învățare diverse și susținere individualizată fiecărui elev, ținând cont de nevoile asociate cu stilul de învățare sau nivelul de dezvoltare cognitiv și fizic.
3. **Promovarea acceptării, a respectului și a empatiei** între elevi. Acest obiectiv poate fi atins prin intervenția la mai multe niveluri:
 - a. **Dezvoltarea personală și profesională a profesorilor**
 - i. **Personal:** abilități de gestionare a stresului și recuperare a resurselor fizice
 - ii. **Profesional:** atitudini pozitive, modelarea unor comportamente pozitive pentru elevi (ex. medierea conflictelor), dezvoltarea abilităților de a susține stiluri diferite de învățare sau de a gestiona simptome ale unor tulburări de învățare, gestionarea grupului de elevi (intervenții pe relații – cum să fie supportive și să pună limite în același timp),
 - b. **Dezvoltare personală pentru elevi** – empatie, identificarea punctelor forte, dezvoltarea abilităților sociale (ex. negociere, rezolvare a conflictului)

- c. **Evenimente care celebrează diversitatea** (ex. zilele culturii rome, zilele culturii maghiare, zilele romaniei, ziua internațională a neurodiversității/autismului etc.)
 - d. **Intervenții anti-bullying**
4. **Reprezentare a diversității prin curriculum și metode de predare:**
- i. **Conținuturi și activități de învățare din culturi, perspective diverse** – ex. studierea unor evenimente, bucăți de literatură, arte sau istorii care reflectă experiența mai multor grupuri, incluse în curriculumul la decizia școlii.
 - ii. **Utilizarea unor metode de învățare care să reflecte modurile de învățare regăsite la nivelul unor culturi diferite.** Spre exemplu, profesorii ar putea integra învățarea participativă, specifică culturilor cu moștenire indigenă descrise de Barbara Rogoff, prin a oferi oportunitatea elevilor de a învăța prin ucenicie (ex. a-i implica în stagiile de practică a unor meserii). În culturile vestice, industrializate, învățarea se face cel mai des specializat, copiii învățând întâi teoretic, apoi aplicând concepte în diverse modalități. Acest stil de învățare s-a arătat a fi mai dificil pentru copiii din culturi cu moștenire indigenă, precum imigranții africani .
- 5. Implicarea comunității și a părinților.** Școlile incluzive iau în considerare și nevoile comunității din care fac parte și le implică în promovarea și susținerea diversității. De asemenea, iau în considerare inputul părinților în construirea unor activități și în gestionarea copiilor lor în mediul școlar.

Incluziune vs. discriminare

În contrast cu comportamentul incluziv este discriminarea, adică tratarea altor persoane într-un mod nedrept pe baza unor aspecte precum rasa, genul, vârsta, orientarea sexuală, religia, aspectul fizic sau prezența unei dizabilități. Aceasta poate lua variate forme, unele mai explicite și mai vizibile, iar altele mai subtile și mai dificil de identificat.

Creierul nostru creează categorii în mod natural. Diversitatea lumii care ne înconjoară, varietatea senzorială cu care ne confruntăm moment de moment este mai ușor de prelucrat și de înțeles dacă informația e grupată în categorii. Alături de constrângerile sistemului cognitiv uman, contextul în care ne dezvoltăm (care include cultura, la națiunea, la zona geografică și familia de proveniență), prin experiențele la care ne supune, influențează semnificativ cum ajungem să formăm categoriile și conceptele care le sunt asociate, dar și care este răspunsul considerat a fi cel mai adecvat atunci când luăm contact cu membri ai acestora. Gruparea oamenilor după criteriul rasei, al sexului, al religiei sau al altor caracteristici pe care creierul nostru le găsește a fi „economice” din punct de vedere cognitiv este o tendință naturală a sistemului nostru cognitiv, care învață și este sensibil la regularități din jurul său. Cu toate acestea, aceeași persoană (ex. o femeie pe nume Maria) poate face parte dintr-o categorie dacă este evaluată din punct de vedere al rasei (Ex. Maria este caucaziană), dintr-o altă categorie dacă facem referire la gen (ex. Maria este femeie), dintr-o altă categorie dacă facem referire la profesie (ex. Maria este inginer) și dintr-o altă categorie dacă facem referire la preferințe muzicale (ex. Maria este rockeriță). În fiecare din aceste cazuri, niciuna dintre categoriile după care am putea-o judeca pe Maria nu surprinde complexitatea ei în întregime (i.e., Maria este o femeie-inginer caucaziană căreia îi place muzica rock - chiar și această

descriere nu este nici pe departe o caracterizare exhaustivă a Mariei). În același timp, de fiecare dată când o categorizăm pe Maria după fiecare din aceste categorii, ea poate fi grupată cu oameni diferiți (ex. Categoria persoanelor caucaziene cuprinde o varietate de profesii, pe lângă cea de inginer, și oameni cu o varietate de preferințe muzicale). Vedem, așadar, că, deși poate fi util din anumite puncte de vedere să grupăm oamenii după anumite categorii (ex. Atunci când vorbim despre statistici, despre zone geografice, despre culturi), nu putem surprinde complexitatea unei persoane doar pe baza uneia dintre acestea. Deci cum am ajuns totuși să discriminăm oamenii pe baza unor astfel de categorii?

De-a lungul istoriei noastre, atât ca specie, cât și ca cultură sau ca indivizi, ne-am confruntat cu diferite situații în care trebuia să răspundem eficient pentru a ne proteja și a supraviețui diferitelor provocări. Spre exemplu, am învățat (ca specie) că șerpii sunt periculoși și, deci, că ar trebui să evităm orice contact cu aceștia, chiar dacă nu știm siguri că sunt veninoși. Diferite națiuni și culturi au avut perioade istorice în care au fost angrenate în conflicte semnificative, cu costuri mari pentru ambele tabele, și, ca urmare, membrii acestora au învățat să se evite reciproc sau să nu se încreadă unii în alții. Familia de proveniență a fost supusă, în istoricul ei, unor experiențe negative frecvente cu membri ai unei alte rase sau culturi și, prin urmare, și-a transmis de la o generație la alta aversiunea față de membrii acesteia. Toate acestea constituie experiențe de învățare relevante, care au dus la asocierea unei categorii de persoane cu anumite răspunsuri comportamentale, considerate la un moment dat a fi adecvate. Problema cu aceste răspunsuri este că, tot din cauza economiei cognitive, ele ajung să se perpetueze și în absența condițiilor și a contextelor care le-au justificat inițial și continuă să fie exercitate chiar dacă contextul ne arată că ele nu mai sunt valabile. După un timp, oamenii au aflat care sunt speciile de șerpi care nu sunt veninoase, conflictele dintre culturi s-au atenuat și au dispărut și experiențele avute de strămoșii noștri cu oamenii de rasele sau culturile respective nu au mai avut loc de multă vreme. Așadar, răspunsul pe care l-au creat aceste circumstanțe nu mai este adaptat la contextul prezent.

Frica, preluarea unor **valori** din familie sau din societate, dar și **lipsa de cunoștințe sau experiență** cu oameni care au alte caracteristici decât cele care se regăsesc în cultura de proveniență reprezintă cel mai frecvent cauze ale discriminării.

În context educațional, formele mai evidente de discriminare iau forma unor comportamente precum:

Între elevi:

- Excluderea din grupuri a copiilor din alte culturi sau de alte rase decât cele care predomină într-o anumită societate.
- Comportamente agresive față de elevii din alte culturi, cu trăsături sau credințe diferite.
- Folosirea unor expresii jignitoare la adresa elevilor din anumite categorii minoritare.

Între profesor și elevi:

- Excluderea elevilor din culturi diferite din activități de învățare sau recreative.
- Construirea unor activități de învățare incongruente cu valorile, credințele sau nevoile de învățare ale elevilor din grupuri minoritare.

- Oferirea unui grad mai redus de atenție elevilor din grupuri minoritare sau comunicarea pe un ton mai rece sau mai agresiv cu aceștia.
- Etichetarea elevilor din categorii minoritare.

Studii din literatura de specialitate arată că adolescenții și copiii care sunt discriminați sunt supuși unui risc mai mare de a dezvolta tulburări de sănătate mentală, au mai multe probleme de sănătate fizică, au un risc mai mare de a avea probleme sociale și de comportament (Metzner et. al., 2022; Marcelo & Yates, 2019). Mai mult, experiența discriminării din mai multe puncte de vedere, are un efect cumulativ asupra sănătății mentale (Metzner et. al., 2022). Așadar, un elev care e discriminat atât din cauza rasei, cât și din cauza statutului socio-economic va avea o probabilitate mai mare de a dezvolta probleme de adaptare decât unul care nu este discriminat sau care este discriminat numai dintr-un singur punct de vedere.

Cum putem corecta stereotipurile și comportamentele de discriminare?

Una din cele mai importante moduri prin care putem combate discriminarea și stereotipurile este prin a trăi experiențe care să aducă informație nouă, complexă și cât mai completă în sistemul nostru cognitiv. În acest mod, învățăm mult mai multe informații despre lumea și culturile din jurul nostru și ajungem să ne dăm seama că nicio persoană nu poate fi judecată întru totul în baza unei singure categorii. Astfel de experiențe pot fi create prin recunoașterea diversității și prin practicarea incluziunii.

Bibliografie

Rogoff, B., Correa-Chávez, M., & Silva, K. G. (2011). Cultural variation in children's attention and learning. *Psychology and the real world: Essays illustrating fundamental contributions to society*, 154-163.

Merriam-Webster's Collegiate Dictionary (10th ed.). (1999). Merriam-Webster Incorporated.

White, H. L., & Rice, M. F. (2015). The multiple dimensions of diversity and culture. In *Diversity and public administration* (pp. 11-31). Routledge.

Morrison, E., & Grbic, D. (2015). Dimensions of diversity and perception of having learned from individuals from different backgrounds: the particular importance of racial diversity. *Academic Medicine*, 90(7), 937-945.

Metzner, F., Adedeji, A., Wichmann, M. L. Y., Zaheer, Z., Schneider, L., Schlachzig, L., ... & Mays, D. (2022). Experiences of discrimination and everyday racism among children and adolescents with an immigrant background—results of a systematic literature review on the impact of discrimination on the developmental outcomes of minors worldwide. *Frontiers in psychology*, 13, 805941.

Marcelo, A. K., & Yates, T. M. (2019). Young children's ethnic-racial identity moderates the impact of early discrimination experiences on child behavior problems. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 25(2), 253.

https://commission.europa.eu/about-european-commission/organisational-structure/people-first-modernising-european-commission/people-first-diversity-and-inclusion_en

<https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/inclusive-education>

<https://www.mastereducator.in/blog/social-diversity-definition-types>

Activitate practică pentru profesori 1 - Auto-dezvoltare

1. Ceea ce crezi influențează comportamentul tău față de elevii tăi. Acest exercițiu te va ajuta să identifici credințele tale negative despre elevi și să verifici corespondența lor cu realitatea.

A. Alegeți din lista de mai jos credințe pe care le aveți dvs. despre elevii din clasele cu care lucrați

B. Notați aceste credințe (sau altele pe care le-ați identificat) în prima coloană din tabel.

C. Pentru fiecare dintre aceste credințe, identificați o situație sau un argument care le contrazice și descrieți-le în coloanele 2 și 3 (i.e., ce experiență m-a învățat că elevul X este de fapt motivat să învețe, contrar a ceea ce credeam eu inițial).

Exemple de credințe:

- Elevul acesta nu este motivat.
- Pe elevul acesta nu îl duce capul.
- Degeaba încerc eu, că el nu va înțelege niciodată.
- Elevul acesta nu vrea să învețe.
- E suficient dacă îi dau numai puțin de făcut, oricum nu poate mai mult.
- Elevul acesta nu are niciun viitor.
- Elevul acesta este un pierde-vară, nu are sens să mă chinui.

Credința identificată	Argument/Experiență 1	Argument/Experiență 2

--	--	--

2. Identificarea comportamentelor prin care, voluntar sau involuntar, discriminăm anumite grupuri de oameni este doar primul pas spre practicarea incluziunii. Pentru a înțelege cum am ajuns să avem aceste credințe și comportamente față de aceste grupuri, e important să ne uităm în istoricul nostru cultural, familial și personal ca să identificăm acele experiențe care au condus la formarea și perpetuarea stereotipurilor noastre prezente.

A. Identificați la dvs. un grup față de care ați identificat anumite atitudini sau reacții negative. Notați acest grup mai jos:

B. Gândiți-vă la cultura în care vă regăsiți. Ce evenimente istorice sau aspecte culturale sau politice ar fi putut conduce la formarea și menținerea acestui stereotip? Descrieți una dintre ele mai jos.

C. Gândiți-vă la familia dvs. Ce experiențe sau ce atitudini au fost perpetuate în familia dvs. cu privire la acest grup, care ar fi putut influența prezența acestui stereotip? Descrieți una dintre ele, pe care o regăsiți a fi relevantă.

D. Gândiți-vă la propria dvs. experiență de viață. Identificați și descrieți o experiență relevantă care ar fi putut influența și perpetua acest stereotip.

E. Reflectați asupra măsurii în care interacțiunile congruente cu stereotipul predomină sau nu în viața dvs. în prezent? Experiențele precum cea descrisă anterior este o experiență constantă în viața dvs.? În ce măsură această experiență a caracterizat interacțiunile dvs. cu alte categorii de persoane? Ce alte tipuri de interacțiuni (pozitive?) ați avut cu membrii grupului descris?

Cel mai frecvent, putem identifica în istoricul personal atât experiențe negative cu un grup față de care avem un stereotip, cât și experiențe pozitive sau neutre. Deseori, nu avem cu adevărat

contact cu grupurile față de care am format stereotipuri, ci ne formăm anumite așteptări în urma unor informații din surse precum media, filme sau anecdote ale altor persoane (aceste informații trecând deja prin anumite filtre și interpretări înainte să ajungă la noi). Așadar, data viitoare când ne surprindem având o atitudine sau o reacție negativă față de un membru al unui grup discriminat, haideți să ne oferim câteva minute să reflectăm asupra veridicității argumentelor care susțin reacțiile respective.

Activități practice pentru profesori 2 - Introducerea diversității elevilor

ACTIVITATE 1. Identificați exemple de personalități (artistice, muzicale, științifice, culturale, din lumea modei etc.) sau personaje care au ajuns să aibă contribuții relevante, semnificative pentru omenire și care au provenit din grupuri care diferă sub aspectul diversității și care au fost la un moment dat dezavantajate sau discriminate. Realizați o lecție interactivă prin care elevii dvs. Să învețe despre aceste personalități. În realizarea sarcinii, folosiți cel puțin un element multi-media și includeți cel puțin o activitate interactivă cu elevii dvs.

Elementul multimedia ar putea fi:

a. O prezentare power point interactivă

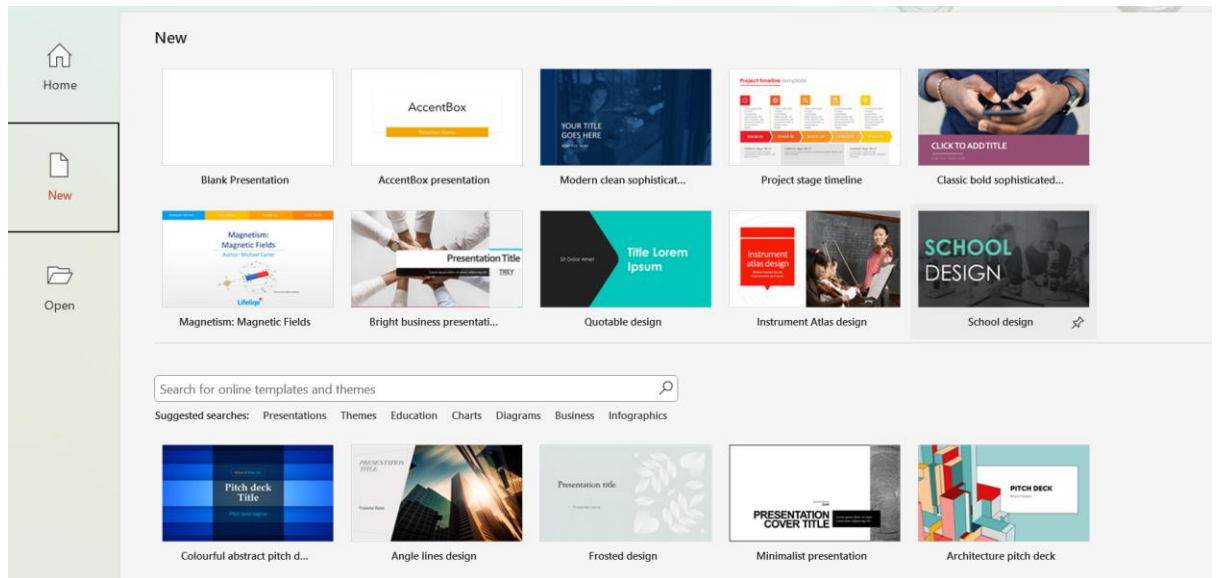
Pentru a realiza o astfel de prezentare e nevoie să aveți instalat pe calculator programul Microsoft Power Point (din suita Microsoft Office). În cazul în care nu aveți un astfel de program, Google permite utilizarea gratuită a Google Slides, în baza unui cont de utilizator gratuit. Google Slides este un program online, care permite realizarea unor prezentări power point și livrarea lor online.

Pentru a realiza o prezentare în Microsoft Power Point (MS PPT), țineți cont de aceste aspecte care vor crește gradul de interactivitate al prezentării dvs.:

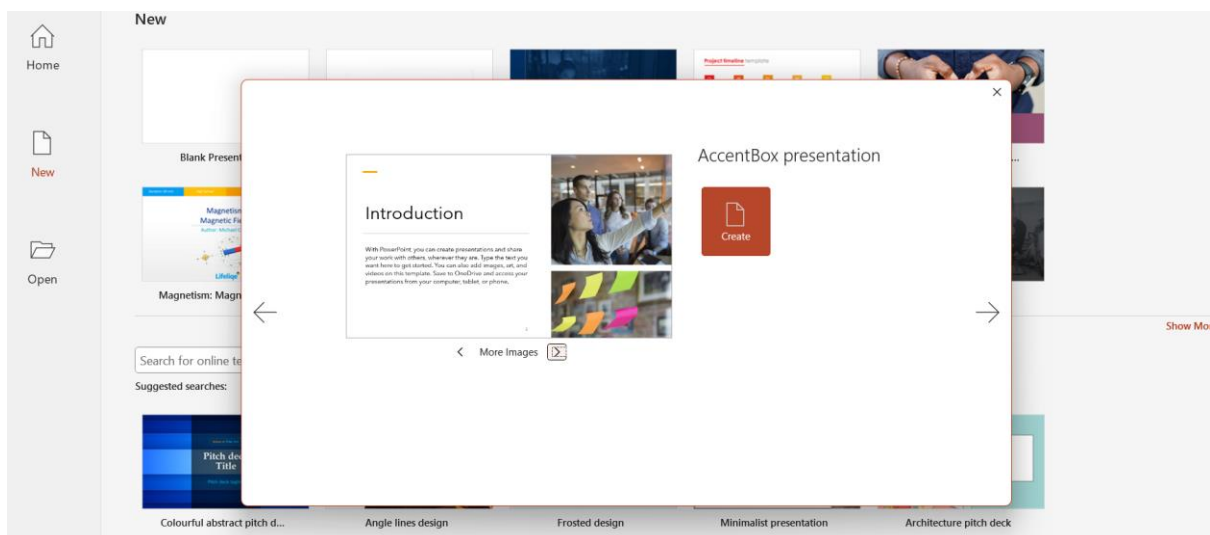
- **Aveți posibilitatea de a porni direct de la un template de prezentare.**

Din meniul principal al MS PPT, opțiunea NEW/NOU deschide un ecran de unde puteți alege sau căuta un template de pornire pentru prezentarea dvs. Sunt disponibile o varietate de template-uri pe care le puteți utiliza, fiecare cu elemente interactive specifice și design grafic atrăgător. Fiecare template cuprinde un set de culori pre-definite (pe care le puteți apoi personaliza), un set de tipare de slide-uri pe care să le folosiți, dar și elemente de animație personalizate. Pentru a alege un template:

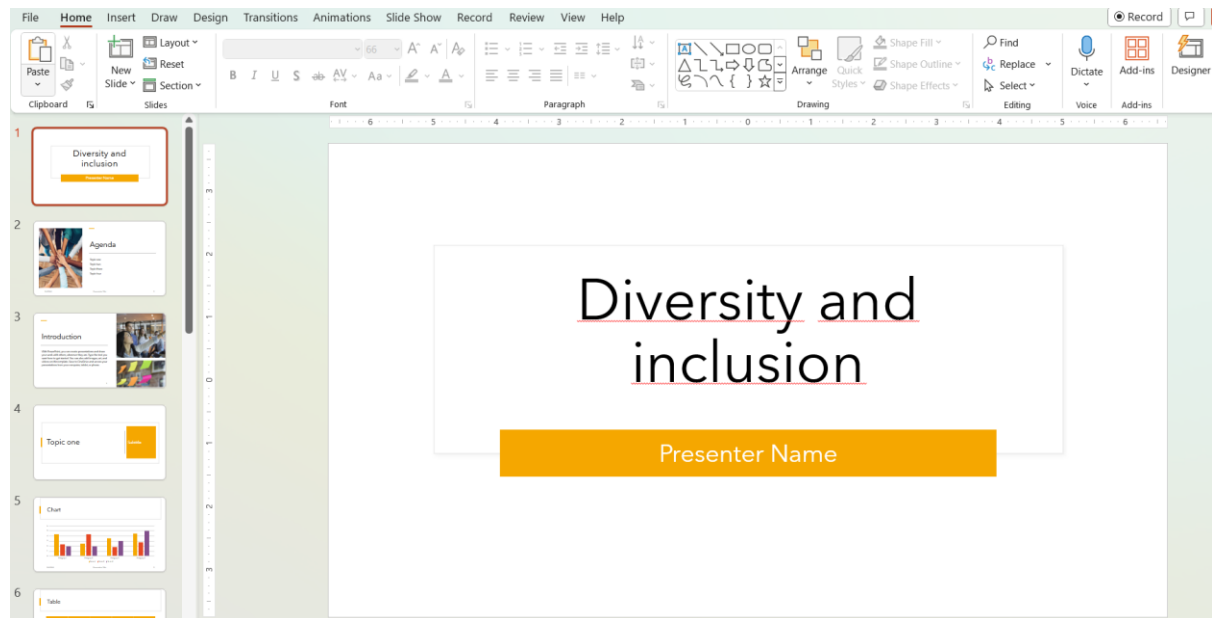
- Căutați o categorie de template-uri de la opțiunea search/căutare folosind cuvinte-cheie potrivite cu tematica dorită; mai există opțiunea de a da click direct pe categoria „Educație” („Education”) de sub bara de căutare;

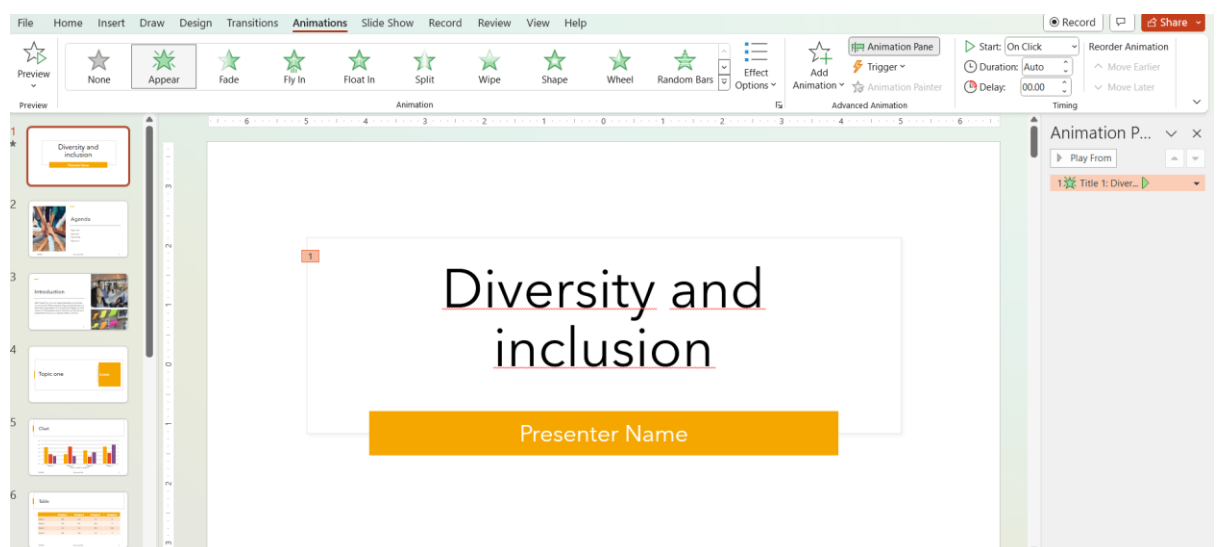
- După de ați identificat o temă care vă atrage, dați click pe ea și puteți naviga stânga dreapta pentru a vedea opțiunile de slide-uri pe care le pune la dispoziție, de la opțiunea *Mai multe imagini (More images)*

- Dacă sunteți mulțumit de opțiunea aleasă, apăsați butonul *Creare (Create)* pentru a genera prezentarea. Acum puteți începe editarea ei și popularizarea cu imaginile și conținutul relevant.

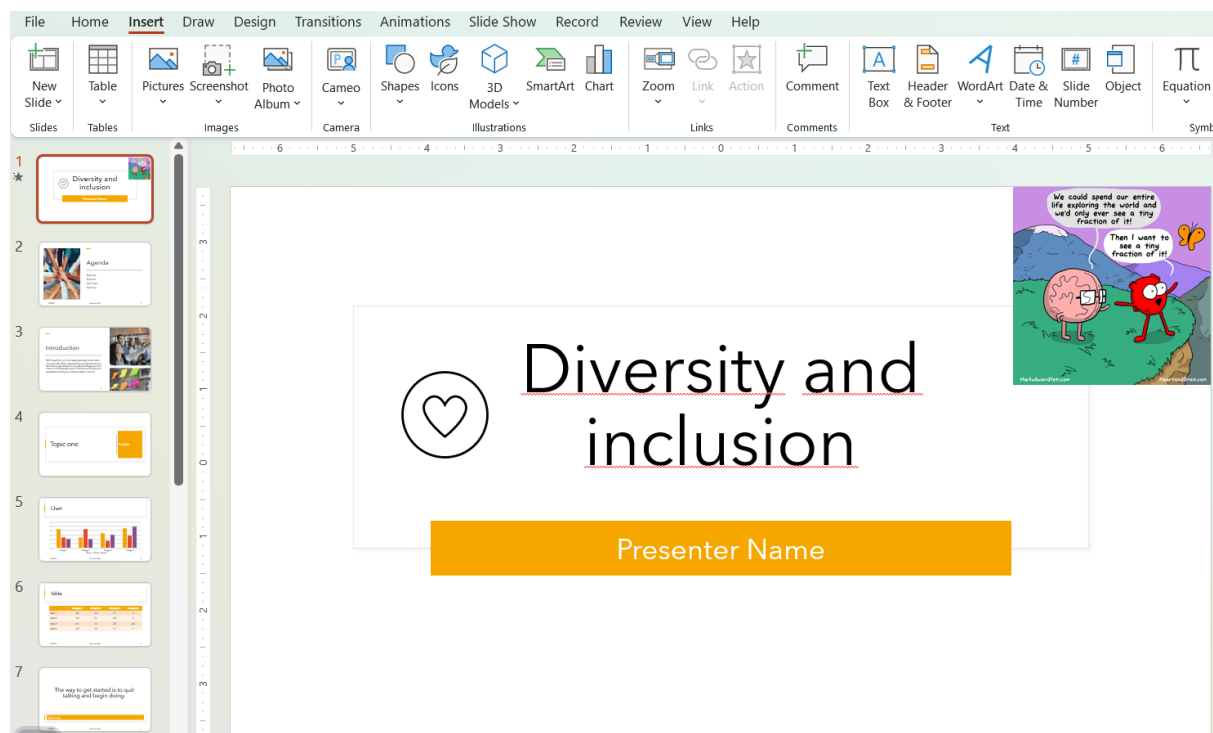
- Nu uitați, e important să salvați prezentarea la final sub formatul .pptx (Save as -> .pptx), pentru a permite o mai bună compatibilitate cu alte dispozitive.
- **Utilizați animații de intrare și ieșire a textului.** Meniul de *Animații/Animations* din MS PPT permite introducerea unor modalități interesante de mișcare a textului și a imaginilor pe ecran în timpul prezentării. Pentru a alege un efect dorit, pur și simplu selectați textul pe care doriți să îl animați și selectați din partea de sus efectul dorit (ex. Appear sau Fade In). Pentru fiecare bucată de text animată, efectul și sincronizarea lui va apărea în panoul de animații care se deschide în partea dreaptă a ecranului.

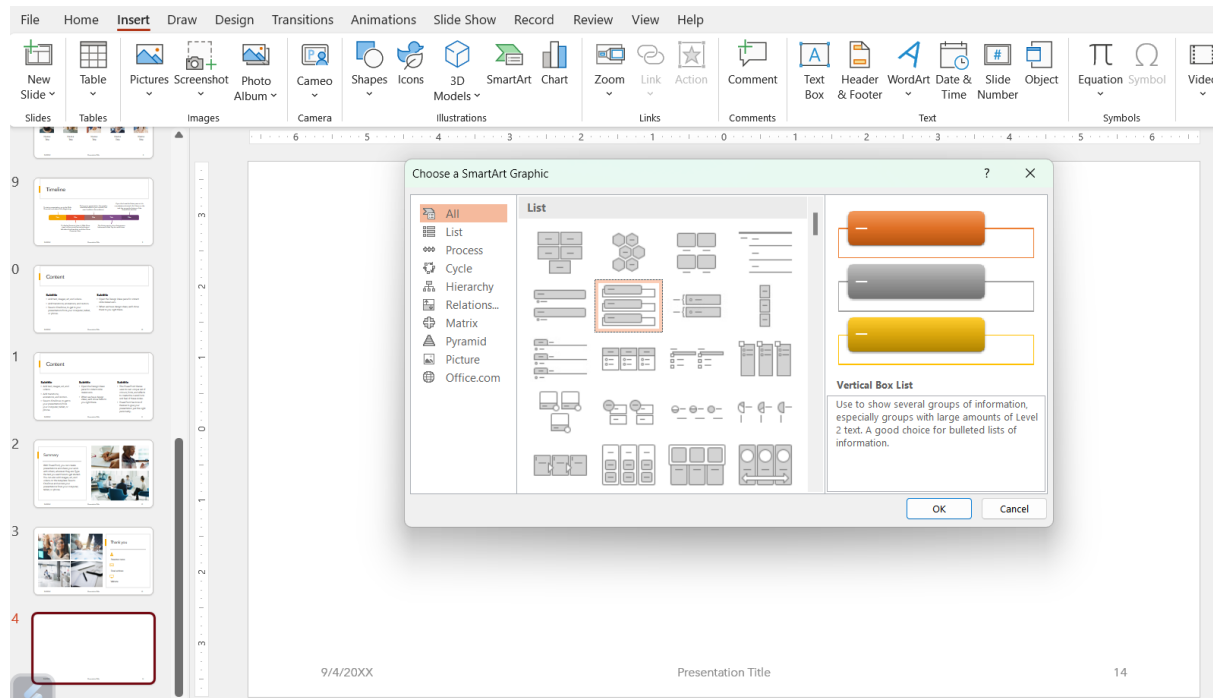
- **Introduceți imagini, video-uri și inconițe.** Opțiunea *Inserare/Insert* vă permite introducerea în prezentare a numeroase elemente multimedia. Printre acestea se

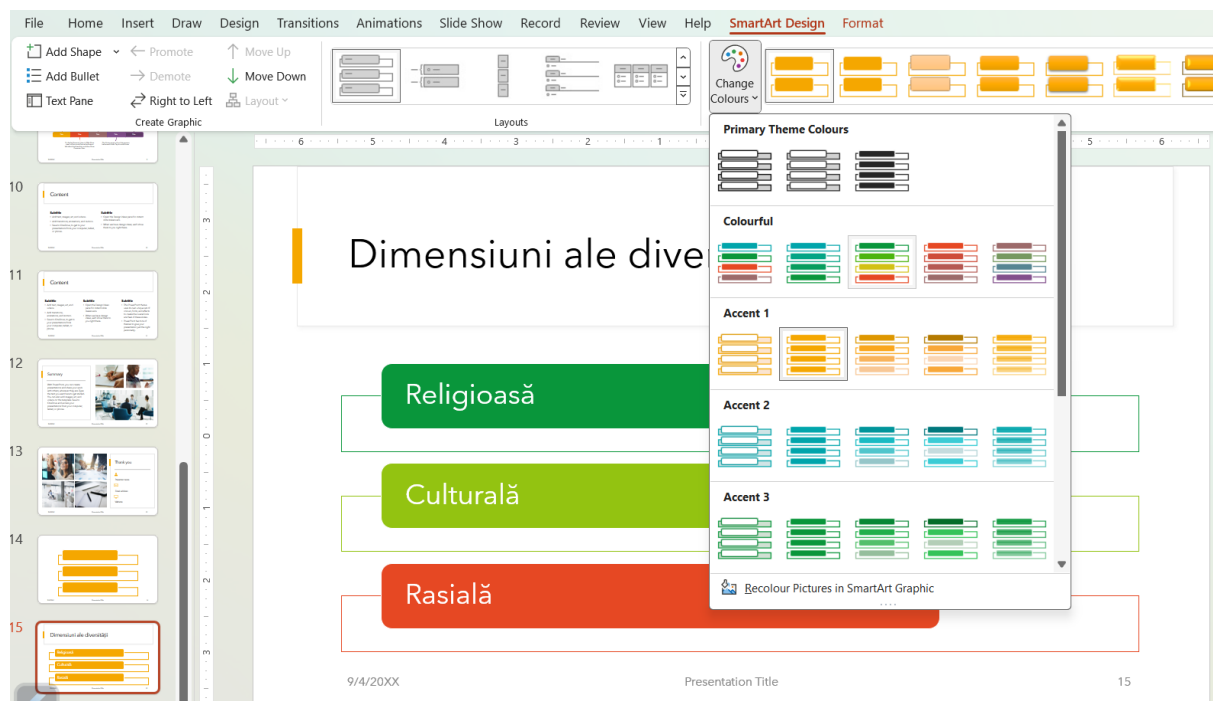
numără imagini (de pe propriul dispozitiv, dar și dintr-o bază de date de la Microsoft - Stock), iconițe (Icons) sau video-uri. Utilizați aceste opțiuni pentru a face prezentarea dvs. mai atrăgătoare vizual, dar și mai ușor de înțeles pentru elevii dvs.

- **Folosiți elemente de tip SmartArt.** Meniul *Inserare/Insert* vă permite și introducerea unor elemente grafice de tip schiță, gata construite de către Microsoft. Acestea au variate forme și conțin elemente grafice diferite, care permit construirea unei scheme ilustrative simple și utile într-un timp foarte scurt, Elementele acestea pot fi personalizate în funcție de nevoie și de conținut, dar și din punct de vedere al culorilor.
 - Alegeți un element de tip SmartArt din meniul deschis.

- Introduceți conținutul relevant și apoi configurați grafic elementul ales.

- b. **Activități interactive pe platforma WordWall** - acces gratuit pentru profesori cu un cont basic, care include crearea a 5 activități.

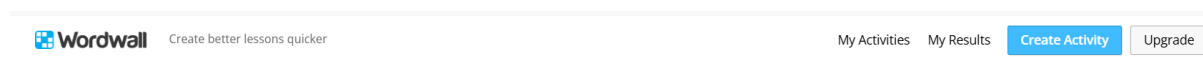
WordWall este o platformă online care conține o serie de template-uri de bază pentru activități interactive variate. Se accesează pe link-ul: <https://wordwall.net/>.

Platforma poate fi folosită în baza unui cont de bază gratuit, care permite realizarea a 5 activități gratuite. Mai apoi, în baza unui abonament lunar, se pot activa mai multe funcționalități.

Pentru a realiza o activitate în wordwall, se procedează astfel:

- Din meniul principal afișat în partea de sus, apăsați butonul *Creați o activitate/Create activity*

- Alegeți unul din modelele de activitate disponibile

Quiz A series of multiple choice questions. Tap the correct answer to proceed.	Match up Drag and drop each keyword next to its definition.	Spin the wheel Spin the wheel to see which item comes up next.
Flash cards Test yourself using cards with prompts on the front and answers on the back.	Group sort Drag and drop each item into its correct group.	Open the box Tap each box in turn to open them up and reveal the item inside.
Labelled diagram Drag and drop the pins to their correct place on the image.	Speaking cards Deal out cards at random from a shuffled deck.	Complete the sentence A cloze activity where you drag and drop words into blank spaces within a text.
Unjumble Drag and drop words to rearrange each sentence into its correct order.	Find the match Tap the matching answer to eliminate it. Repeat until all answers are gone.	Anagram Drag the letters into their correct positions to unscramble the word or phrase.

- Configurați conținutul activității cu elementele necesare

Instruction Optional

Unește fiecare cuvânt definit cu imaginea care îl reprezintă.

Keyword	Matching definition	Swap Columns
1. PROTEINĂ		↕ 🗑️
2. A VÂNTURA		↕ 🗑️
3. INTRUS		↕ 🗑️
4. A FACE DIN TÂNȚAR ARMĂȘAR		↕ 🗑️
5. A DORMI BUȘTEAN		↕ 🗑️

+ Add an item
min 3 max 30

Done

- Jucați jocul împreună cu elevii dvs.

0:01

A FACE DIN
ȚĂNTAR
ARMĂȘAR

PROTEINĂ

A DORMI
BUȘTEAN

INTRUS

A
VĂNTURA

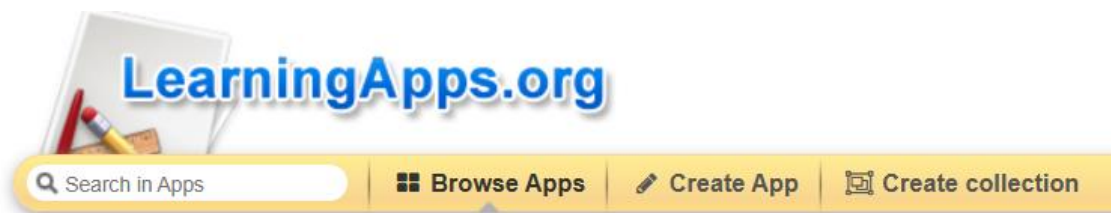
Submit Answers

Switch template

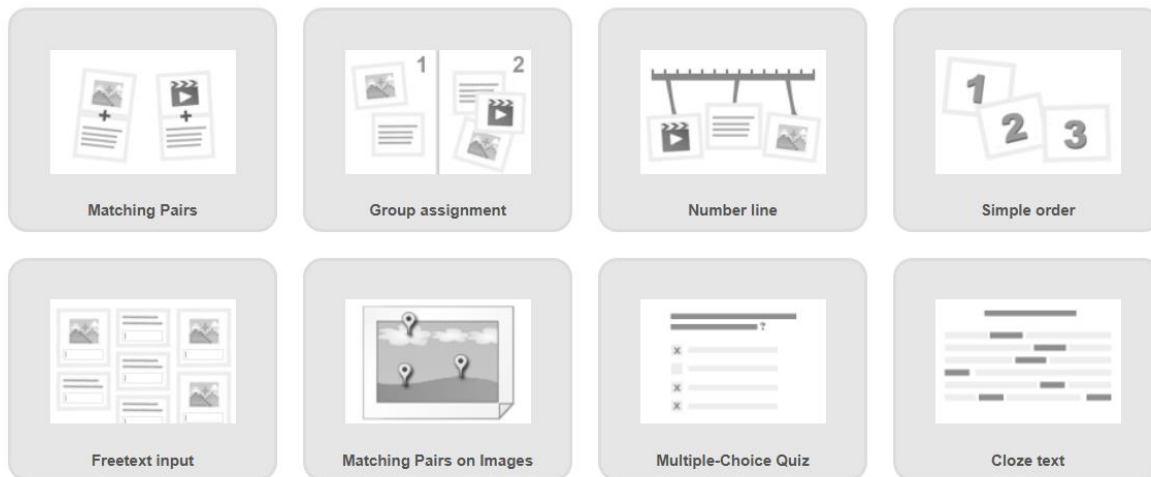
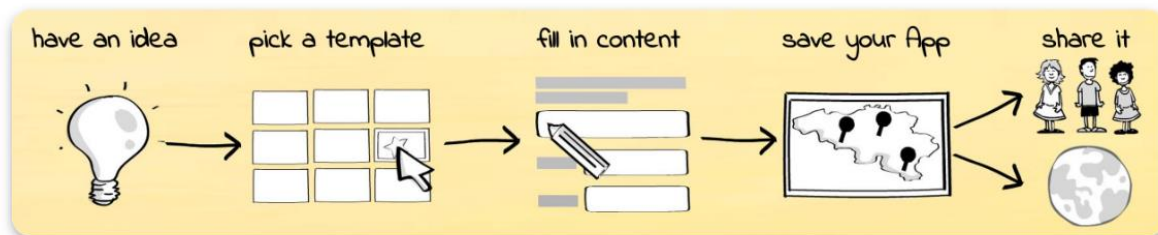
- Match up
- Find the match
- Quiz
- Gameshow quiz
- Wordsearch
- Show all

c. **Activități interactive pe platforma LearningApps** - acces gratuit pentru profesori cu un cont de bază. Platforma Learning Apps este similară cu WordWall, cu excepția faptului că se oferă un cont gratuit profesorilor (acces prin <https://learningapps.org/index.php?overview&s=&category=0&tool=>). Pentru a crea o activitate în Learning Apps, procedați astfel:

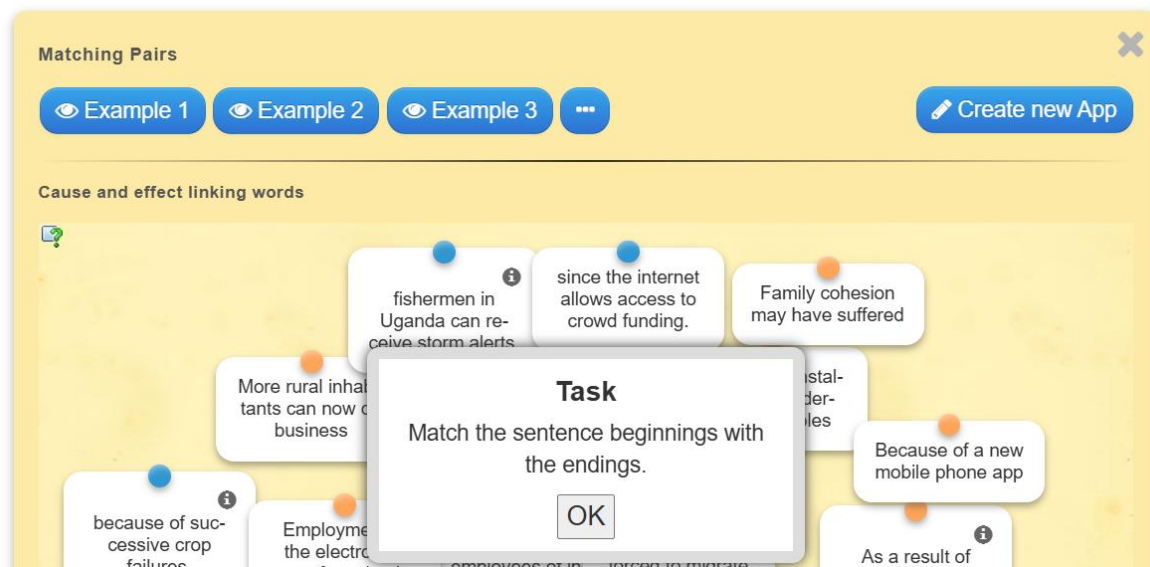
- Accesați platforma și apăsați butonul *Create App*

- Alegeți modelul dorit de activitate din opțiunile disponibile (atenție, unele sunt disponibile cu un abonament plătit)

- Apăsați butonul *Create new app*

- Configurați activitatea cu conținutul relevant și apoi salvați-o

App title

Display language ? :

Untitled

Task description

Provide a task description for this App which is shown on start up. Otherwise leave it blank.

Pairs

Enter the two media which belong together. They can be a mix of text, images, audio or video.

Pair 1:

Pair 1:

+ Add another element

- Împărtășiți aplicația prin modalitățile disponibile sub fiecare aplicație construită

About this App

Rate this App: (3)
Created by: raabe verlag
Category: English

Use App

Link: <https://learningapps.org/view11533549>
Embed:

```
<iframe src="https://learningapps.org/watch?app=11" SCORM
```


Share: <https://learningapps.org/11533549>

QR-Code

ACTIVITATE 2. Creați împreună cu elevii dvs. o expoziție cu imagini generate de inteligența artificială despre modalitățile în care oamenii pot fi diverși și uniți în același timp.

Motoarele AI pe care le puteți utiliza gratuit sunt:

- COPILOT DE LA MICROSOFT - acces gratuit pentru fiecare persoană, cu un cont gratuit de Microsoft. Pentru a folosi Copilot, procedați astfel:**
 - **Accesează Copilot:** Copilot se poate accesa direct în **Windows 11** sau în majoritatea versiunilor de **Windows 10**. Dacă este disponibil pe PC-ul, pur și simplu dă clic pe pictograma Copilot din bara de activități și se va deschide într-un panou lateral pe partea dreaptă. Pe web, Copilot poate fi accesat de pe [site-ul Copilot](#) în orice browser (Microsoft recomandă Microsoft Edge, care îți permite să interacționezi cu chatbot-ul printr-un panou lateral; acest lucru se face prin a deschide Edge și a da clic pe pictograma Copilot din colțul din dreapta sus). Copilot se poate folosi și pe smartphone, descărcând aplicația Copilot pentru **iOS/iPadOS** sau **Android**.

- **Interacționează cu Copilot:** Se folosește caseta de text “Întreabă-mă orice” pentru a introduce cererea ta. Dacă nu știi ce să întreb, Copilot oferă câteva întrebări sugerate. De la opțiunea **Designer** (mediu dreapta din web), se pot genera imagini. Când Copilot răspunde la una dintre cererile adresate, de obicei sugerează întrebări suplimentare care se pot adresa dacă se dorește explorarea mai multor detalii legate de subiectul respectiv.
- **Funcționalități ale lui Copilot:**
 - **Generarea de conținut:** Copilot poate genera diferite tipuri de conținut, de la poezii la cântece, povești sau rapoarte.
 - **Analiza imaginilor:** se pot încărca fotografii, opere de artă și alte imagini, iar Copilot le va analiza.
 - **Crearea de imagini:** Folosind funcția Designer, Copilot poate crea un logo, un desen sau o altă imagine bazată pe textul introdus.
 - **Insight-uri din paginile web:** Prin integrarea sa în Microsoft Edge, Copilot poate oferi informații relevante despre pagina web curentă din browser.
- b. **MIDJOURNEY. Acesta este un server (sau un grup) pe aplicația Discord, care are un robot de tip AI integrat cu scopul de a crea/genera imagini. Pentru a folosi acest program, se poate proceda în modul următor:**
 1. **Vă conectați la serverul Midjourney pe Discord:**
 - Se accesează [serverul oficial Midjourney](#) pe Discord.
 - Dacă nu aveți un cont Discord, va trebui să vă creați unul înainte de a vă alătura serverului. Este gratuit.
 2. **Se accesează canalul corespunzător:**
 - După ce v-ați alăturat serverului, căutați un canal dedicat generării de imagini cu Midjourney. De obicei, acesta se numește “art-requests” sau similar.
 3. **Trimiteți pe acest canal o descriere a imaginii dorite:**
 - În canalul respectiv, scrieți o descriere text a imaginii pe care doriți să o generați.
 - Se poate folosi orice limbaj natural pentru a descrie scena, personajele sau orice alt element al imaginii.
 4. **Așteptați generarea imaginii:**
 - Botul Midjourney va prelua descrierea introdusă și va crea o imagine bazată pe ea.
 - Timpul de așteptare este de obicei sub 60 de secunde.
 5. **Explorați opțiunile de personalizare:**
 - După ce imaginea este generată, veți primi opțiuni pentru a personaliza aspecte precum stilul, culorile sau alte detalii.
 - Alegeți opțiunile care vă plac și finalizați imaginea.
 6. **Descărcați sau distribuiți imaginea:**
 - După ce ați personalizat imaginea, aceasta se poate descărca pe dispozitivul sau poate fi distribuită în serverul Midjourney.

Dacă apar întrebări suplimentare le puteți adresa direct pe serverul Midjourney sau puteți consulta [pagina lor oficială](#) pentru mai multe informații!

ACTIVITATE 3. Alegeți un conținut relevant pentru materia pe care o predați, care poate fi abordat din perspectiva mai multor grupuri implicate. Construiți o lecție prin care să

abordați acest conținut din perspectiva a 2 sau 3 grupuri implicate (ex. Războiul de independență american, văzut prin prisma britanicilor, a coloniștilor și a amerindienilor). În realizarea și prezentarea conținutului, folosiți cel puțin una din metodele interactive digitale prezentate anterior.

Quiz 1.2: Ce este diversitatea și incluziunea?

1. Diversitatea se referă la:
 - a. **Calitatea de a fi constituit dintr-o varietate de lucruri sau persoane, care diferă sub aspectul unor caracteristici relevante.**
 - b. Calitatea de a fi uniform din punct de vedere al unor caracteristici relevante.
 - c. Un principiu primordial, care vizează crearea unui mediu educațional echitabil și care susține toți elevii.
2. Diversitatea poate fi analizată sub aspectul următoarelor dimensiuni:
 - a. **Religie.**
 - b. **Cultură.**
 - c. **Orientare sexuală.**
3. Printre diferențele dintre rasă și cultură se numără faptul că:
 - a. Rasa se referă cel mai frecvent la caracteristici fizice ale unui grup de persoane, în timp ce cultura reflectă exclusiv diferențele în ceea ce privește credințele religioase ale unui grup de persoane.
 - b. **Rasa se referă cel mai frecvent la caracteristici fizice ale unui grup de persoane, în timp ce cultura este un concept cu un grad mai mare de generalitate, care se referă la obiceiurile, credințele, valorile, normele sociale, limba, dar și creațiile artistice pe care la un în comun un grup de oameni.**
 - c. Cultura se referă la cunoștințele și creațiile artistice ale unui grup de oameni, în timp ce rasa este un concept cultural care cuprinde elemente precum practici culturale, limbaj, religie sau istorie.
4. Care dintre următoarele afirmații este adevărată în contextul dat?
 - a. Rasa se referă în principal la aspecte culturale ale unei persoane, cum ar fi limbajul sau religia.
 - b. Cultura cuprinde doar obiceiurile și valorile unui grup de oameni.
 - c. **Stereotipurile și inegalitățile sociale pot fi rezolvate prin recunoașterea și conștientizarea acestora, înțelegând că rasa, etnia și cultura sunt construcții sociale.**
5. Printre aspectele care contribuie la diversitatea socio-economică se numără:
 - a. **Bariere educaționale.**
 - b. **Stigmatul social.**
 - c. **Stereotipurile pozitive.**

6. Următoarele tipuri de stereotipuri frecvente față de elevii dezavantajați socio-economic pot afecta negativ parcursul educațional al acestora:
 - a. **Credința că elevul nu vrea să învețe.**
 - b. Atenție sporită spre elev.
 - c. **Așteptări scăzute față de elev.**

7. Incluziunea se referă la:
 - a. **Angajamentul de a crea un mediu educațional echitabil, care susține toți elevii.**
 - b. Angajamentul de a susține performanța elevilor avantajați din punct de vedere socio-economic.
 - c. Angajamentul de a crea un mediu educațional și cultural uniform, prin reducerea elementelor de diversitate.

8. La nivelul sistemului educațional, incluziunea se manifestă prin:
 - a. **Promovarea, susținerea și celebrarea diversității la nivelul colectivului de elevi.**
 - b. Oferirea de oportunități egale elevilor care aparțin grupului etnic majoritar.
 - c. **Organizarea unor intervenții anti-bullying.**

9. Următoarea afirmație este adevărată:
 - a. Modul în care funcționează creierul nostru nu este asociat cu formarea stereotipurilor.
 - b. **Creierul nostru creează categorii în mod natural, ca o modalitate economică de a procesa diversitatea informației cu care ne confruntăm.**
 - c. Complexitatea unei persoane poate fi surprinsă pe baza unei singure categorii în care o putem încadra.

10. Formele de discriminare care se regăsesc mai frecvent între elevi sunt:
 - a. **Excluderea din grup a copiilor din alte culturi sau rase decât cea dominantă.**
 - b. Construirea unor activități de învățare incongruente cu valorile unui grup minoritar.
 - c. Oferirea unui grad mai redus de atenție la clasă elevilor din grupuri minoritare.

Quiz 2.1: Course pre-check: Ce știi deja despre reglementările europene și naționale cu privire la practicile de incluziune?

1. Care dintre următoarele variante cuprinde unul din drepturile fundamentale ale omului?
 - a. **Demnitatea umană.**
 - b. Dreptul la libertate absolută.
 - c. Dreptul la tortură.

2. Dreptul la viață se transpune în următoarele practici:
 - a. **Interzicerea condamnării la moarte.**
 - b. **Interzicerea execuției.**
 - c. Promovarea egalității de șanse.

3. Printre implicațiile egalității între persoane se numără:
 - a. **Oferirea unor oportunități egale, indiferent de rasa, sexul sau credințele persoanei.**
 - b. Posibilitatea de a oferi unor persoane din anumite grupuri avantaje nejustificate la angajare.
 - c. Oferirea unor rezultate egale în urma unor evaluări, indiferent de rasa, sexul sau credințele persoanei.

4. Principiul solidarității, care stă la baza Uniunii Europene, se referă la:
 - a. **Sprijinirea reciprocă și protejarea drepturilor tuturor cetățenilor.**
 - b. Protejarea drepturilor cetățenilor non-imigranți.
 - c. Sprijinirea intra-națională.

Modulul 2:

Reglementări europene și naționale cu privire la practicile de incluziune

În contextul unei organizații politico-teritoriale federale, așa cum este Uniunea Europeană, diversitatea este un dat, o realitate care nu poate fi negată sau trecută cu vederea. Așadar, pentru ca organismul politic și social să funcționeze eficient, este nevoie ca practica incluzivă să infuzeze întreaga activitate a populației și să fie reglementată oficial.

Carta Drepturilor fundamentale ale omului

Unul din primele și cele mai importante documente care stau la baza recunoașterii diversității și care susțin comportamentul incluziv la nivel universal este Carta Drepturilor Fundamentale ale Omului. Printre drepturile care fundamentează respectul pentru diversitate și nevoia de incluziune sunt:

1. **Demnitatea umană:** Demnitatea umană este inviolabilă și trebuie respectată și protejată.
2. **Dreptul la viață:** Orice persoană are dreptul la viață. Nimeni nu poate fi condamnat la pedeapsa cu moartea sau executat.
3. **Dreptul la integritate al persoanei:** Orice persoană are dreptul la integritate fizică și psihică, iar acest drept trebuie respectat în toate domeniile, inclusiv în medicină și biologie.
4. **Interzicerea torturii și a pedepselor inumane sau degradante:** Nimeni nu poate fi supus torturii sau tratamentelor inumane sau degradante.
5. **Egalitatea dintre persoane:** Se susține și se promovează egalitatea și se interzice discriminarea pe baza unor caracteristici personale precum rasa, sexul sau orientarea sexuală.
6. **Solidaritatea:** Uniunea Europeană se întemeiază pe principiul solidarității, care implică sprijinirea reciprocă și protejarea drepturilor tuturor cetățenilor.

Reglementări europene cu privire la diversitatea și incluziunea la nivelul sistemului de învățământ

Pe lângă Carta Drepturilor Fundamentale ale Omului, Uniunea Europeană promovează respectul pentru diversitate și susține practicarea incluziunii și prin alte documente, proiecte și inițiative relevante pentru sistemul educațional. Acestea stau la baza construirii unui sistem educațional echitabil, care să ofere oportunități tuturor oamenilor, indiferent de istoricul lor socio-economic, cultural sau individual.

Printre acestea se numără:

1. **Pilonul European al Drepturilor Sociale** (aprobat în decembrie 2017). Acest document subliniază nevoia ca politicile promovate la nivelul statelor membre și al UE să țină cont și să fie adaptate constrângerilor și caracteristicilor sociale, educaționale și culturale relevante pentru un viitor european comun. Acest pilon este alcătuit din mai multe principii, primul fiind faptul că „orice persoană are dreptul la educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții favorabile incluziunii și de înaltă calitate pentru a dobândi și a menține competențe care îi permit să participe deplin în societate și să gestioneze cu succes tranzițiile pe piața forței de muncă”.
2. **Strategia ET 2020** a stabilit o serie de domenii de educație care trebuie să devină prioritare pentru a susține cooperarea la nivel european. Printre acestea se numără „educația favorabilă incluziunii, egalitatea, echitatea, nediscriminarea și promovarea competențelor civice”.
3. **Spațiul European al Educației** este o inițiativă care scoate în evidență nevoia unei educații continue de bună calitate, bazată pe principii incluzive, începând din copilărie și practică pe tot parcursul dezvoltării ca membru al culturii europene. Această educație ar putea sta la baza emergenței coeziunii la nivel european, ar putea susține mobilitatea socială a categoriilor minoritare sau defavorizate, precum și apariția unei societăți mai echitabile.
4. **Programul Erasmus+** - a fost finanțat semnificativ mai mult începând cu anul 2018, astfel încât să permită dezvoltarea unor oportunități de studiu în străinătate pentru tinerii europeni cu background socio-economic variat. În prezent, există mii de proiecte de acest tip care vizează promovarea incluziunii la nivel european și dezvoltarea abilităților de a susține și a promova respectul pentru diversitate.
5. **Un Plan de acțiune pentru integrarea refugiaților și a migranților** pentru perioada 2021 - 2027 a fost adoptat, pentru a susține incluziunea la nivel societal.

Bibliografie

Dumitrescu, A. L., & Oehler Șincai, I. M. (2019). PILONUL EUROPEAN AL DREPTURILOR SOCIALE: PROGRESE ȘI PROVOCĂRI. *Journal of Global Economics/Revista de Economie Mondiala*, 11(1).

Uniunea Europeană (2010). Versiunea consolidată a Tratatelor. Carta drepturilor fundamentale. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>

<https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/inclusive-education/common-values?>

<https://education.ec.europa.eu/ro/focus-topics/improving-quality/inclusive-education>

<https://www.waterford.org/education/classroom-conflict-resolution-techniques/>

<https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/en/>

<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/education-area/>

<https://education.ec.europa.eu/ro/focus-topics/improving-quality/inclusive-education/migrants-and-refugees>

Activitate practică pentru profesori 3

Creați pentru elevii dvs. o lecție interactivă prin care aceștia să descopere drepturile fundamentale ale omului care stau la baza respectului pentru diversitate și al practicării incluziunii. În această lecție:

- Includeți o parte de prezentare interactivă folosind un program precum Microsoft Power-Point
- includeți un material grafic generat folosind inteligența artificială
- Includeți un material multi-media creat de dvs. - ex. un video

Pentru a realiza materialele, utilizați instrucțiunile oferite pentru instrumentele digitale pe care le-ați utilizat în realizarea activităților Modulului 1.

Quiz 2.2: Care sunt reglementările europene cu privire la diversitate și incluziune?

1. Printre drepturile fundamentale ale omului se numără:
 - a. **Demnitatea umană.**
 - b. **Dreptul la viață.**
 - c. **Interzicerea torturii și a pedepselor inumane și degradante.**
2. Dreptul la demnitatea umană se referă la:
 - a. **Faptul că demnitatea umană nu poate fi încălcată, trebuie respectată și protejată.**
 - b. Faptul că demnitatea umană poate fi încălcată în anumite condiții.
 - c. Faptul că demnitatea umană a unor persoane trebuie protejată chiar și cu prețul încălcării drepturilor fundamentale ale altor persoane.
3. Dreptul la integritate al persoanei se aplică:
 - a. Numai în domeniile medicinei și biologiei.
 - b. **În toate domeniile, inclusiv medicină și biologie.**
 - c. În toate domeniile, cu excepția medicinei și biologiei.
4. Interzicerea torturii și a pedepselor inumane se referă la:
 - a. **Interzicerea acestor practici pentru toate persoanele, indiferent de caracteristici sau fapte.**
 - b. Interzicerea acestor practici numai pentru persoanele care nu au încălcat legea.
 - c. Permitea acestor practici pentru obținerea de informații relevante pentru securitatea uniunii.
5. Principiul solidarității, care stă la baza Uniunii Europene, se referă la:
 - a. **Sprijinirea reciprocă și protejarea drepturilor tuturor cetățenilor.**

- b. Protejarea drepturilor cetățenilor non-imigranți.
 - c. Sprijinirea intra-națională.

- 6. Următoarea afirmație cu privire la Pilonul european al drepturilor sociale este adevărată:
 - a. **Primul principiu al acestui cadru este că orice persoană are dreptul la educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții.**
 - b. A permis dezvoltarea unor oportunități de studiu în străinătate pentru tinerii europeni.
 - c. A fost dezvoltat special pentru a susține incluziunea socială a refugiaților.

- 7. Strategia ET 2020:
 - a. Stabilește o serie de domenii non-prioritare pentru educație.
 - b. **Stabilește prioritatea educației care susține incluziunea, egalitatea și echitatea.**
 - c. Susține dezvoltarea exclusivă a competențelor relevante pentru piața muncii.

- 8. Spațiul European al Educației:
 - a. **Scoate în evidență nevoia educației continue de bună calitate, bazată pe principii incluzive pe tot parcursul vieții.**
 - b. Scoate în evidență nevoia educației continue de bună calitate, bazată pe principii incluzive exclusiv în copilărie.
 - c. Scoate în evidență nevoia educației continue de bună calitate, bazată pe principii incluzive exclusiv la vârsta adultă.

Modulul 3:

Cum putem aborda diversitatea și incluziunea în context școlar

De ce e important să discutăm despre diversitate și incluziune în context școlar?

Globalizarea a adus după sine crearea unor societăți în care se întrepătrund și co-există o varietate de culturi. Fiecare din aceste culturi aduce cu sine o serie de reguli, norme, credințe și reguli de funcționare, care se pot suprapune într-o măsură mai mare sau mai mică cu ale celorlalte. Aceste potențiale discrepanțe pot duce la provocări precum discriminarea sau segregarea, care pot aduce la rândul lor dificultăți în buna funcționare a societății. Abordarea explicită a diversității și practicarea voluntară și conștientă a incluziunii pot susține atenuarea acestor provocări și buna funcționare a societății.

Pe de altă parte, diversitatea poate fi o **sursă de inovație și creativitate** și poate duce la **sporirea economiei și a vieții culturale a unei societăți**. Abordarea directă a unor perspective variate asupra unei probleme, așa cum este aceasta văzută prin prisma diferitelor culturi, poate ajuta elevii să identifice soluții mai creative, dificil de observat atunci când privesc numai prin prisma culturii de proveniență sau a culturii dominante într-o societate. Cultivarea acestui tip de mindset în cadrul școlii susține dezvoltarea unui comportament mai adaptativ și a flexibilității în gândire.

Abordări interdisciplinare ale diversității și incluziunii în școală la nivel european

Un Raport recent asupra practicilor incluzive și de susținerea a diversității la nivel educațional din Europa oferă câteva direcții relevante de intervenție la nivel școlar pentru a susține respectul pentru diversitate și practicarea incluziunii. Printre acestea se numără:

1. **Promovarea diversității și incluziunii prin curriculum.** Acest set de intervenții implică revizuirea curriculumului național astfel încât să includă conținuturi și teme relevante pentru o varietate de grupuri diversitare (ex. Rasiale, culturale, de sex etc.). De asemenea, implică dezvoltarea unor programe educaționale pentru elevi cu nevoi educaționale speciale sau cu anumite dizabilități. Printre tematicile introduse ca subiecte specifice care susțin diversitatea și promovează incluziunea se numără:
 - Educație civică
 - Educație pentru sănătate (inclusiv educație sexuală)
 - Studiul unor limbi străine cu o circulație internațională mai redusă (ex. japoneza)
 - Dezvoltare personală și consiliere
 - Tehnologie

- Muzică
- Religie
- Educație multiculturală (cu accent explicit pe conștientizarea diversității culturale)
- Competențe transversale și de comunicare

Au fost identificate și o serie de tematici care au fost abordate la diferite materii, ca parte din educația interdisciplinară despre diversitate și incluziune. Acestea pot servi drept inspirație pentru construirea unor activități de dezvoltare a respectului pentru diversitate și de practicare a incluziunii:

- Conștientizarea și prevenirea prejudecăților și a discriminării
- Drepturile omului
- Reprezentarea unor identități diverse
- Combaterea stereotipurilor
- Conștientizarea, prevenția și corectarea bullying-ului și a violenței
- Monitorizarea și conștientizarea modului în care sunt reprezentate (corect și, mai des, greșit) anumite grupuri etnice sau minorități
- Utilizarea limbajului incluziv

Una din direcțiile majore abordate de programele naționale de promovare a incluziunii vizează adaptarea predării și a evaluării la nevoile elevilor care învață. Deseori, grupurile minoritare se confruntă cu bariere lingvistice și culturale în mediul educațional, care îi împiedică să înțeleagă, să învețe și să parcurgă în mod adecvat evaluările construite. De aceea, este important ca atunci când se construiesc activități de învățare, acestea să fi adaptate unor caracteristici relevante ale elevilor, precum:

- Stilul de învățare (ex. Verbal, vizual, kinestezic, practic etc.)
- Modul de învățare promovat cultural (ex. Decontextualizat și mai abstract în culturile industrializate vs. participativ, prin implicare propriu-zisă în activități și demonstrație, în culturile cu moștenire indigenă - vezi Rogoff, 2011)
- Dizabilități (ex. Dificultăți motrice sau perceptuale)
- Tulburări de învățare (ex. Dislexie, discalculie, ADHD).

Unele țări, precum Slovenia, oferă și o serie de ghiduri cu privire la modul cel mai eficient de a construi evaluări incluzive, de ajutor pentru elevii cu dizabilități sau dificultăți de învățare. Acestea vizează

- Modul în care vor fi formulate întrebările (ex. incluziv, clar)
- Modalitatea de livrare a răspunsurilor de către elevi (ex. Răspunsuri orale pentru elevii cu dizabilități motrice)
- Timpul (lipsa limitei de timp sau oferirea unui timp mai îndelungat)
- Organizarea evaluării (ex. Împărțirea evaluării în mai multe sesiuni mici vs. una singură, mare și complexă)
- Tipul de materiale scrise oferite ca parte din evaluare (ex. Materiale grafice bogate vs. text exclusiv, pentru a facilita evaluarea unor elevi cu stiluri diferite de învățare)
- Folosirea tehnologiei ca suport pentru evaluare (ex. Aplicații de tipul text-to-speech sau speech-to-text, folosirea computerului, care permite mărirea imaginilor)
- Organizarea și alegerea spațiului (ex. Permitea unui spațiu mai mare unui copil cu ADHD, care să îi permită să se miște).

O bună parte a practicilor de promovare a respectului pentru diversitate și a practicării incluziunii vizează și dezvoltarea unor abilități, mai degrabă decât acumularea de cunoștințe. Mai precis, practicarea incluziunii reprezintă de fapt realizarea unor comportamente auto-reglate, non-violente și care implică un bun control al emoțiilor și impulsurilor. Așadar, programele care vizează practicarea incluziunii trebuie să includă și o astfel de componentă de dezvoltare socio-emoțională a elevilor, prin care aceștia să dobândească competențele sociale și emoționale relevante pentru a fi mai incluzivi. La nivel european, se realizează activități de tipul

- Traininguri care vizează stimularea bunăstării emoționale, a sănătății mentale a profesorilor; aceste programe susțin identificarea timpurie a dificultăților și promovează crearea unor medii școlare mai sigure pentru elevi din diferite categorii.
- Traininguri care facilitează dezvoltarea abilităților profesorilor de a crea relații eficiente, suportive cu elevii, care le permit identificarea dificultăților elevilor de timpuriu și orientarea lor spre intervenții relevante.
- Programe de dezvoltare a abilităților de negociere, cooperare și suport reciproc între elevi.
- Programe dedicate dezvoltării abilităților de reglare emoțională în rândul elevilor (ex. Recunoașterea, exprimarea și reglarea emoțiilor, în special în populații de risc).

Bibliografie

<https://school-education.ec.europa.eu/en/insights/publications/promoting-diversity-and-inclusion-schools-europe> - download in footer

Rogoff, B., Correa-Chávez, M., & Silva, K. G. (2011). Cultural variation in children's attention and learning. *Psychology and the real world: Essays illustrating fundamental contributions to society*, 154-163.

Exemple de activități interactive, multidisciplinare, non-formale, de introducere a discuției despre diversitate și incluziune elevilor.

Activități pentru conștientizarea diversității

Activitățile din această categorie au ca obiective:

- Conștientizarea diversității din comunitatea imediată a elevilor
- Celebrarea diversității din comunitatea în care se regăsesc elevii
- Identificarea unor distorsiuni sau prejudecăți personale cu privire la anumite grupuri diverse
- Combaterea unor credințe stereotipice sau a unor prejudecăți cu privire la anumite grupuri

1. „Culorile diversității” - Interviu în comunitate

Materiale necesare:

1. Listă de întrebări pentru interviu.
2. Listă de locații posibile în care ar putea fi realizate interviurile.
3. Cameră video sau telefon mobil cu funcție de înregistrare video
4. Microfon (opțional, în funcție de calitatea microfonului încorporat în dispozitivul de înregistrare)
5. Suport de înregistrare (trepied sau alt suport stabil pentru a ține camera în timpul interviului)
6. Hârtie și pix pentru notițe (opțional)
7. Document oficial de la școală, care descrie activitatea elevilor și scopul pentru care o fac.

Instrucțiuni pentru activitate:

1. Împărțiți elevii în echipe mici, fiecare condusă de un profesor sau un adult responsabil. Echipele ar trebui să fie formate din cel puțin un interviator și un operator de cameră.
2. Alegeți o locație convenabilă, unde elevii pot intervieva oameni din comunitate (ex. Poate fi vorba de o stradă mai aglomerată, un cinematograful sau o altă locație liniștită în care pot fi luate scurte interviuri).
3. Încurajați elevii să se pregătească în prealabil cu întrebări relevante și respectuoase, care să abordeze subiecte legate de diversitatea culturală, etnică, socio-economică etc. Mențineți interviurile scurte, de 10-15 minute, pentru a facilita realizarea activității și implicarea persoanelor din comunitate.
4. Asigurați-vă că elevii înțeleg importanța respectului și empatiei în timpul interviurilor. Încurajați-i să asculte cu atenție și să fie deschiși la perspectiva și experiența celor interviuate.

5. Înainte de a începe interviurile, oferiți elevilor un scurt training despre protecția datelor personale, consimțământul informat și aspectele etice relevante pentru interviuarea unor persoane.
6. Explicați elevilor cum să utilizeze echipamentul de filmare și să facă setările necesare pentru o înregistrare de calitate.
7. Încurajați creativitatea în ceea ce privește modul în care elevii își conduc interviurile. Pot folosi tehnici de întrebare deschisă, pot organiza jocuri de încredere pentru a crea o atmosferă relaxată sau pot include elemente de improvizație pentru a pune interlocutorii în situații confortabile.
8. După încheierea interviurilor, echipele pot reveni la școală sau într-un spațiu dedicat pentru a viziona și analiza înregistrările, sub îndrumarea profesorilor sau a adulților responsabili.

Se pot folosi următoarele întrebări de debriefing pentru a analiza experiența elevilor în realizarea interviurilor:

1. Care au fost principalele aspecte ale diversității pe care le-ați observat în timpul interviurilor voastre?

Această întrebare îi încurajează pe elevi să reflecteze asupra diferitelor aspecte ale diversității cu care au luat contact (ex., etnia, cultura, vârsta, orientarea sexuală, abilitățile fizice, etc.). Analizând aceste aspecte, elevii pot începe să înțeleagă cât de amplă este diversitatea și cât de importantă este incluziunea. De asemenea, îi poate face sensibili la aspecte ale diversității care nu sunt evidente sau de care nu sunt conștienți atunci când interacționează cu oameni chiar din cultura de proveniență.

2. Cum ați simțit că v-ați putut conecta cu persoanele intervievate și ați putut crea un mediu incluziv în timpul interviurilor?

Această întrebare îi încurajează pe elevi să reflecteze asupra modului în care au interacționat cu persoanele intervievate și dacă au fost capabili să creeze un mediu de acceptare și respect reciproc. Elevii ar putea discuta despre modul în care au folosit întrebări deschise și empatie pentru a încuraja participarea și pentru a înțelege perspectivele celor intervieuți. Elevii pot fi îndemnați să identifice comportamente specifice pe care le-au realizat și pe care le consideră incluzive, momente specifice în care au simțit că cealaltă persoană s-a deschis sau, dimpotrivă, momente în care au simțit că elevii nu au reușit să creeze acest climat deschis și empatic.

3. Ce modalități puteți identifica pentru a promova incluziunea și respectul pentru diversitate în comunitatea noastră școlară și în afara acesteia?

Această întrebare îi încurajează pe elevi să devină proactivi în promovarea incluziunii și respectului pentru diversitate. Ei ar putea discuta despre organizarea de evenimente culturale sau de conștientizare, crearea de cluburi sau grupuri de susținere pentru diferite grupuri minoritare, sau simpla practicare a compasiunii și respectului în interacțiunile lor zilnice. Această întrebare îi încurajează să devină agenți activi pentru schimbarea pozitivă în comunitatea lor.

Prin această activitate, elevii vor învăța nu doar să interacționeze cu oameni din diferite medii și culturi, ci și să aprecieze diversitatea și să înțeleagă importanța empatiei și respectului în relațiile interumane.

2. Dezbatere în clasă „Ochelari prin care privim lumea”

Materiale necesare:

1. Spațiu adecvat pentru desfășurarea dezbaterii (sală de clasă sau altă încăpere cu suficient loc pentru toți elevii).
2. Flipchart-uri sau tablă pentru a înregistra punctele cheie și argumentele.
3. Materiale de bază, care să fie citite în prealabil de echipele de dezbateri.
4. Liste cu întrebări de dezbateri și puncte de discuție pentru a ghida activitatea.

Instrucțiuni:

1. Pregătirea materialelor:

- a. **Materiale bibliografice.** Profesorii trebuie să pregătească mai întâi un set de materiale bibliografice despre două fațete ale diversității și prejudecății, pe care să le parcurgă cele două tabere ale dezbaterii.
- b. **Listă de întrebări** relevante și provocatoare legate de diversitate și prejudecăți. Aceste întrebări ar trebui să fie suficient de ample pentru a genera dezbateri interesante și să acopere diverse aspecte ale subiectului. Exemple pot fi:
 1. Este diversitatea un aspect pozitiv al societății? De ce sau de ce nu?
 2. Care sunt cele mai comune prejudecăți întâlnite în societatea noastră și cum ar trebui să le combatem?
 3. Este importantă educarea oamenilor despre diversitate și incluziune? De ce sau de ce nu?

2. **Împărțirea participanților:** Elevii trebuie împărțiți în două echipe: una care susține un punct de vedere și cealaltă care îl contestă. Aceasta poate fi făcută prin tragere la sorți sau prin selecție prealabilă.

3. **Dezvoltarea argumentelor:** Fiecare echipă trebuie să-și dezvolte argumentele pentru poziția pe care o reprezintă pe baza bibliografiei pregătite de profesori în prealabil, dar și pe baza unor resurse relevante pe care le identifică echipa. Aceste argumente ar trebui să fie susținute de dovezi și exemple relevante.

4. **Desfășurarea dezbaterii:** Dezbateri ar trebui să fie structurată și să urmeze un format prestabilit. Fiecare echipă va avea ocazia să-și prezinte argumentele, urmată de o sesiune de întrebări și răspunsuri și apoi de un timp alocat pentru contraargumente. Se poate folosi următoarea structură, care poate fi adaptată în funcție de nevoi:

1. Introducere

- Prezentarea subiectului și a importanței acestuia de către coordonatorul dezbaterii (poate fi un profesor).
- Anunțarea structurii și a regulilor dezbaterii.

2. Prezentarea Argumentelor Pro

- Primul vorbitor din partea pro introduce argumentele echipei sale.
- Se evidențiază punctele cheie și dovezile care susțin argumentele aduse.

3. Prezentarea Argumentelor Contra

- Primul vorbitor din partea contra răspunde la argumentele echipei pro și prezintă argumentele echipei sale.
- Se subliniază punctele slabe ale echipei pro și cele forte ale echipei contra.

4. Rebutări și Refutări

- Fiecare echipă răspunde, pe rând, la argumentele celeilalte echipe.

5. Întrebări între echipe

- O sesiune de întrebări între echipe, unde fiecare are ocazia să pună întrebări directe adversarilor.

6. Concluzii

- Fiecare echipă își rezumă argumentele și subliniază punctele forte ale cazului său.

5. Moderarea și înregistrarea: Un profesor va fi desemnat pentru a menține ordinea și pentru a se asigura că toți participanții sunt implicați în mod corespunzător. Este util să se înregistreze sau să se noteze punctele cheie și argumentele pentru a facilita o discuție de debriefing ulterioară. Acest lucru se va pregăti dinainte de fiecare echipă, iar argumentele și punctele cheie vor fi afișate pe măsură ce sunt prezentate și discutate de fiecare echipă.

Întrebări de debriefing:

1. Care a fost cel mai provocator aspect al dezbaterii pentru tine? Cum te-a influențat acest lucru în perspectiva ta asupra diversității și prejudecăților?

Această întrebare urmărește să încurajeze elevii să reflecteze asupra momentelor dificile sau provocatoare din timpul dezbaterii și să-și evalueze evoluția personală în înțelegerea subiectului.

2. Care a fost un insight pe care l-ați avut în timpul dezbaterii cu privire la propria ta experiență cu diversitatea și prejudecățile?

Această întrebare susține auto-reflecția și îndeamnă elevii să conștientizeze eventuale prejudecăți pe care le-ar fi putut identifica la ei înșiși sau experiențe definitorii pentru viața lor din punct de vedere al diversității.

3. Ce pași consideri că ar trebui luați în continuare pentru a promova diversitatea și combaterea prejudecăților în comunitatea noastră?

Această întrebare îndeamnă elevii să identifice acțiuni concrete și măsuri pe care le pot lua pentru a susține diversitatea și a combate prejudecățile în mediul lor social și comunitatea lor, promovând astfel un impact pozitiv.

3. Auto-portret al diversității

Obiectivul acestei activități este ca elevii să identifice dimensiunile diversității care îi caracterizează pe ei înșiși. Acest lucru se va face în mai multe etape și va implica folosirea aplicației de Inteligență Artificială Copilot de la Microsoft.

1. **Prezentarea și clarificarea dimensiunilor diversității.** Profesorul va afișa pe tablă sau pe o prezentare power-point dimensiunile diversității discutate în modulul 1. Se va lua pe rând fiecare dimensiune, iar elevii vor trebui să vină cu exemple reprezentative pentru fiecare dimensiune, la nivel general (spre exemplu, pentru dimensiunea de cultură, elevii vor trebui să identifice exemple de culturi care se află în țara lor de proveniență - ex. Culturile română, maghiară, romă, nepaleză, pakistaneză, vietnameză etc. pentru România).
2. **Identificarea propriilor dimensiuni ale diversității.** Elevii vor trebui să scrie pe o foaie de hârtie categoria în care se află din perspectiva fiecărei dimensiuni a diversității (ex. Rasă - caucaziană, cultură - română și maghiară, etnie - română, sex - feminin, religie - evreu)
3. **Generarea auto-portretului AI.** Elevii vor genera portretul unei persoane cu caracteristicile diversității pe care le întrunesc ei. Vor face acest lucru în următorul fel:

Pasul 1: **Accesarea Copilot:** Elevii vor deschide interfața Copilot (<https://copilot.microsoft.com/>)

Pasul 2: **Conectarea:** Dacă nu există un cont deja conectat, elevii se vor autentifica folosind contul Microsoft al școlii sau contul personal.

Pasul 3: **Selectarea opțiunii de Designer:** se caută opțiunea **Designer** în panoul din partea dreaptă a ecranului; se face clic pe ea pentru a activa funcția de generare a imaginilor AI.

Pasul 4: **Introducerea sugestiilor:** În caseta de căutare de la partea de jos, se tastează o sugestie legată de portretul pe care elevii îl vor crea - această sugestie trebuie să cuprindă toate dimensiunile diversității pe care le-a identificat elevul ca fiind valabil pentru sine. Trebuie să fie descriptivi și specifici pentru a ghida AI-ul.

Pasul 5: **Generarea imaginii:** Se apasă tasta **Enter** după ce s-a introdus sugestia. Copilot va genera **patru imagini** pe baza sugestiei introduse

Pasul 6: **Alegerea unei imagini:** Se revizuiesc imaginile generate. Se selectează cea care se potrivește cel mai bine cu viziunea elevului pentru portret. Se face apoi clic pe imaginea aleasă pentru a o aduce în vizualizare în vederea editării.

Pasul 7: **Editarea imaginii alese:** Se utilizează orice instrumente de editare a imaginii disponibile în Copilot pentru a rafina portretul. Se pot regla culorile, compoziția sau alte elemente după cum dorește elevul.

Pasul 8: **Salvarea și exportul imaginii:** Odată ce elevul este mulțumit de portretul editat, îl poate salva sau exporta în formatul preferat.

4. **Expoziția de portrete & debriefing.** Elevii vor lista la imprimanta școlii portretele și le vor afișa în clasă. Profesorul poate purta o discuție de debriefing cu grupul de elevi, despre ce concluzii derivă ei cu privire la diversitatea din colectivul lor. Se pot folosi următoarele întrebări:

- **Ce elemente unice și diverse observați în aceste portrete?** Această întrebare încurajează elevii să reflecteze asupra diferențelor și a diversității prezentate în portrete și în colectivul din care fac parte. Poate fi vorba de trăsături fizice, expresii faciale, îmbrăcăminte sau alte detalii.
- **Cum credeți că aceste portrete reflectă diversitatea noastră ca oameni? Dar cea a colectivului nostru?** Această întrebare îi încurajează pe elevi să gândească mai profund și să exploreze semnificația diversității. Pot discuta despre cultură, origine etnică, experiențe personale și modul în care acestea se reflectă în portrete.
- **Cum vă simțiți privind aceste portrete? Vă provoacă să gândiți la diversitate și incluziune?** Această întrebare îi încurajează pe elevi să-și exprime emoțiile și să se gândească la impactul diversității asupra lor. Poate fi o oportunitate de a discuta despre empatie, respect și acceptare.
- **Ce i-ați spune eului vostru din viitor cu privire la diversitate și incluziune pornind de la aspectele identificate azi?** Această întrebare îi încurajează pe elevi să extragă valori și semnificații mai profunde ale diversității, care să ghideze comportamentul lor în viitor.

4. Portretul diversității din școală

În această activitate, elevii vor realiza un portret al diversității în școală, folosind același instrument de AI. Obiectivul activității este să conștientizeze întreaga diversitate a școlii în care se află.

1. **Prezentarea și clarificarea dimensiunilor diversității.** Profesorul va afișa pe tablă sau pe o prezentare power-point dimensiunile diversității discutate în modulul 1. Se va lua pe rând fiecare dimensiune, iar elevii vor trebui să vină cu exemple reprezentative pentru fiecare dimensiune, la nivel general (spre exemplu, pentru dimensiunea de cultură, elevii vor trebui să identifice exemple de culturi care se află în țara lor de proveniență - ex. Culturile română, maghiară, romă, nepaleză, pakistaneză, vietnameză etc. pentru România).
2. **Identificarea dimensiunilor diversității din școală.** Profesorul va realiza o sesiune de brainstorming în clasă, de grup, în care elevii vor identifica modul în care se manifestă în școala lor fiecare dimensiune a diversității. Profesorul va centraliza răspunsurile pe tablă sau pe un flip-chart.
3. **Generarea portretului AI.** Urmând pașii din activitatea anterioară, profesorul va introduce mai întâi toate dimensiunile relevante ca sugestie în secțiunea de Designer a aplicației Copilot și va genera un portret care exprimă diversitatea școlii - această imagine va fi portretul diversității din școală.
4. **Generarea imaginilor diversității școlii.** Fiecare elev va alege apoi câte o categorie din fiecare dimensiune a diversității școlii și va genera cu Copilot o imagine care reflectă acea parte a diversității.
5. **Debriefing.** Profesorul va realiza o sesiune de debriefing cu elevii, din care se vor extrage idei importante și învățături derivate de elevi în urma activității.
 - **Ce aspecte ale diversității observați în imaginile pe care le-ați generat? Cum diferă ele de cele ale colegilor?** Această întrebare îi încurajează pe elevi să reflecteze asupra diferențelor și a diversității prezentate în imaginile

- generate, dar și asupra modului diferit în care ne raportăm la diversitate (i.e., ce înseamnă diversitatea pentru fiecare din ei).
- **Cum credeți că diversitatea în școală poate contribui la o experiență educațională mai bogată?** Această întrebare încurajează elevii să reflecteze asupra modului în care diversitatea contribuie în mod benefic la procesul de învățare. Se poate discuta aici despre diferite perspective, abordări și moduri de gândire, dar și despre potențialul creativ și inovativ pe care îl poate aduce diversitatea.
 - **Ce inițiative sau proiecte ați dori să vedeți în școală pentru a promova diversitatea și incluziunea?** Această întrebare îi încurajează pe elevi să se responsabilizeze și să contribuie activ la crearea unui mediu școlar mai incluziv.

Activități pentru practicarea incluziunii

A. **Activități de dezvoltare a abilităților de negociere și de rezolvare a conflictelor ale elevilor.** Pentru că diversitatea poate fi asociată cu contexte în care apar valori sau judecăți incongruente, se creează și contextul apariției unor conflicte. La rândul lor, aceste conflicte pot adânci dezbinarea și reduce practicarea incluziunii și pot crea teren pentru apariția unor comportamente de discriminare. Așadar, activitățile și strategiile din această categorie au ca obiective:

- Dezvoltarea unor strategii de reglare emoțională, care să readucă elevii într-o stare neutră înainte de a începe rezolvarea unui conflict sau apariția unei probleme
- Dezvoltarea unor strategii structurate prin care poate fi rezolvată o problemă, abordată o disensiune sau comunicarea unui mesaj relevant, creând un mediu empatic și de acceptare, în care elevii să se simtă văzuți și înțeleși unul de celălalt.
- Cultivarea responsabilizării personale pentru conflicte și pentru rezolvarea lor.

1. PAUZĂ & RESPIRĂ! (BREAK & BREATHE!)

Atunci când elevii se află în conflict unii cu ceilalți, poate fi dificil să ajungă la o soluție, în parte din cauza emoțiilor negative care îi pot copleși. Așadar, o strategie de reglare emoțională rapidă îi poate ajuta să revină la o stare mai neutră, din care să abordeze mai echilibrat rezolvarea conflictului.

Introducere pe care o pot folosi profesorii la prezentarea strategiei:

Această strategie este concepută pentru a te ajuta să reglezi rapid și eficient emoțiile în momentele tensionate sau conflictuale. Iată ce trebuie să faci:

1. **Oprește-te și retrage-te:** Atunci când simți că emoțiile tale sunt pe punctul de a prelua controlul, este important să faci o pauză. Retragerea pentru câteva minute îți oferă oportunitatea de a te distanța și de a-ți recăpăta echilibrul emoțional.

2. **Concentrează-te pe respirație:** Respirația controlată poate fi un instrument puternic pentru a-ți liniști emoțiile. Fă un efort conștient să respiri într-un ritm stabil și profund. Urmează schema de respirație în 4 timpi: 4 secunde inspirație încet, 1 secundă pauză, 4

secunde expiri încet, 1 secundă pauză; e construită pentru a te ajuta să-ți încetinești ritmul cardiac și să-ți reduci nivelul de stres și activare fizică.

3. Revino la interacțiunea inițială: După ce ai avut câteva momente pentru a-ți liniști emoțiile și pentru a-ți aduna gândurile, întoarce-te la situația inițială cu o perspectivă mai calmă și mai obiectivă. În felul acesta, poți aborda interacțiunea cu mai multă înțelegere și răbdare.

Acești pași te pot ajuta să gestionezi eficient momentele de tensiune și să menții relațiile pozitive în ciuda provocărilor.

2. ASCULTĂ CU ATENȚIE!

Obiectivul acestei activități este să ajute elevii să exerseze ascultarea activă.

Introducere pentru profesori (*se pot extrage de aici informații și atunci când se prezintă elevilor activitatea și relevanța ei*):

Ascultarea activă este o abilitate esențială în comunicare, care aduce numeroase beneficii atât în relațiile personale, cât și în cele profesionale. Pe ce-o parte, ascultarea activă susține **îmbunătățirea relațiilor interpersonale și crearea unor relații de calitate**. Ascultând activ, demonstrăm respect și interes față de celălalt. Atunci când oamenii se simt ascultați și înțeleși, se formează legături mai puternice și mai profunde între ei, reducând din probabilitatea activării prejudecăților sau a stereotipurilor și crescând probabilitatea incluziunii. În acest sens, ascultarea activă se asociază și cu un nivel mai ridicat al **încrederii și a empatiei** dintr-o relație. Prin ascultarea activă, o persoană transmite că este dispusă să ofere sprijin și să fie prezentă pentru celălalt. Aceasta contribuie la dezvoltarea încrederii reciproce și a empatiei, deoarece permite oamenilor să se pună în locul celuilalt și să înțeleagă mai bine perspectivele și sentimentele acestuia.

De asemenea, ascultarea activă ajută la **clarificarea informațiilor**. Ea implică concentrarea atenției asupra mesajului celui care vorbește, ceea ce permite evitarea interpretărilor greșite și clarificarea neînțelegerilor prin adresarea întrebărilor și repetarea informațiilor.

Nu în ultimul rând, ascultarea activă este utilă pentru **soluționarea eficientă a conflictelor**. Ea facilitează comunicarea deschisă și sinceră, ceea ce poate reduce tensiunile și poate ajuta la găsirea unor soluții constructive în cazul conflictelor. Prin înțelegerea profundă a perspectivelor și nevoilor celor implicați, se pot identifica mai ușor soluțiile care să satisfacă ambele părți.

Descrierea strategiei - versiunea 1, neutră - susține empatia și construirea relației între elevi.

1. **Împărtășește** - identifică un lucru important pentru tine, pe care să îl povestești unui coleg de clasă. Povestește acel lucru în modul care îți e cel mai confortabil. Poți alege un lucru precum: o experiență care ți-a plăcut, un lucru pe care colegul nu îl știe, un lucru care îți place mult sau ceva ce îți dorești.
2. **Ascultă** - acum e timpul să ascuți. Ascultă cu atenție ceea ce îți povestește colegul.

- 3. Verifică** - summarizează sau redă pe scurt punctele importante pe care ți le-a comunicat colegul tău. Adresează-i întrebări de clarificare dacă nu îți e clar ce a vrut să comunice.

Descrierea strategiei - versiunea 2, afectivă - susține rezolvarea unei probleme/a unui conflict.

- 1. Împărtășește** - alege unul din scenariile oferite de profesor și comunică colegului tău problema identificată, într-un mod respectuos, dar asertiv. Folosește formulări de tipul „Eu” (ex. Mă simt trist atunci când nu sunt ales să joc în echipă și rămân singurul pe dinafară). Fă mereu referire la ce simt sau ce îți place, nu la ceea ce a făcut sau este celălaltă.
- 2. Ascultă** - acum e timpul să asculți. Ascultă cu atenție perspectiva colegului.
- 3. Verifică** - summarizează sau redă pe scurt punctele importante pe care ți le-a comunicat colegul tău. Adresează-i întrebări de clarificare dacă nu îți e clar ce a vrut să comunice.
- 4. Asumă-ți responsabilitatea.** E timpul ca atât tu, cât și colegul tău să vă asumați responsabilitatea pentru ce s-a întâmplat. Aici, puteți discuta despre lucrurile pe care le puteți face diferit într-o situație viitoare similară.

Instrucțiuni pentru profesori:

- Alegeți una din variantele de activitate pe care doriți să o realizați. Dacă nu ați mai făcut această activitate înainte, începeți cu varianta neutră, apoi continuați cu cea afectivă.
- Pentru versiunea afectivă, pregătiți dinainte o serie de situații dificile sau conflictuale cu care s-au întâlnit elevii dvs. de-a lungul timpului/conflicte pe care ați fost nevoiți/ă să le mediați între ei.
- Împărțiți elevii din grup în perechi și rugați-i să identifice/extragă câte o situație relevantă pentru activitate.
- Moderati și mediați activitatea. Intervenți empatic atunci când apar disensiuni.
- Derulați activitatea de debriefing; puteți folosi următoarele întrebări:
 - Pentru versiunea 1:
 - Ce ai simțit atunci când colegul tău ți-a împărtășit experiența sau lucrul important pentru el/ea?
 - Care a fost cel mai dificil aspect al ascultării pentru tine în timpul acestei activități?
 - Cum crezi că această strategie poate contribui la dezvoltarea unei relații mai puternice și mai empatică între colegi?
 - Pentru versiunea 2:
 - Cum te-ai simțit atunci când ai comunicat problema ta colegului tău?
 - Care a fost cel mai important lucru pe care l-ai învățat ascultând perspectiva colegului tău?
 - Ce strategii sau abordări noi ai descoperit în timpul acestei activități care te-ar putea ajuta să gestionezi mai bine conflictele sau problemele în viitor?

3. EXPLORAREA REZOLVĂRII CONFLICTELOR PRIN LITERATURĂ ȘI POVEȘTI

Instrucțiuni pentru profesori:

1. Selectarea materialelor: Începeți prin selectarea cărților, poveștilor sau evenimentelor istorice/sociale relevante, care abordează temele rezolvării conflictelor și luării deciziilor. Asigurați-vă că aceste materiale sunt adecvate nivelului de vârstă și intereselor elevilor.

2. Planificarea sesiunilor de lectură și discuții:

- Stabiliți un program pentru sesiunile de lectură și discuții în clasă. Alocați timp suficient pentru a permite o analiză profundă și o discuție detaliată a materialelor selectate.
- Încurajați elevii să citească materialele în avans și să își noteze observațiile și întrebările pe parcursul lecturii.

3. Organizarea discuțiilor deschise și interactive:

- Începeți discuțiile deschizând subiectul și prezentând contextul materialului discutat.
- Încurajați elevii să împărtășească propriile perspective și experiențe legate de situațiile de conflict prezentate în lecturi.
- Folosiți întrebări deschise și provocatoare pentru a stimula gândirea critică și pentru a încuraja participarea activă a elevilor în discuții.

4. Utilizarea activităților de grup sau de parteneriat:

- Organizați elevii în grup sau în perechi.
- Încurajați elevii să lucreze împreună pentru a găsi soluții la scenariile de conflict prezentate în lecturi sau pentru a crea alternative la deciziile personajelor.
- Reveniți apoi în grupul mare și prezentați și analizați soluțiile/alternativele identificate, precum și avantajele/dezavantajele lor.

Materiale necesare:

1. Cărți sau povestiri care tratează subiectul rezolvării conflictelor și luării deciziilor. Acestea pot fi alese în funcție de vârsta și interesele elevilor și pot include atât ficțiune, cât și non-ficțiune.
2. Fișe de lucru sau documente de ghidare pentru a ajuta elevii să își noteze gândurile și observațiile pe parcursul lecturii și discuțiilor.
3. Materiale suplimentare, cum ar fi post-it-uri sau fișe de hârtie, pentru activități de brainstorming sau pentru evidențierea ideilor relevante.

4. INCLUZIUNEA ÎN ȘCOALĂ

Obiectivul acestei activități este de a ajuta elevii să identifice, să înțeleagă și să contribuie în mod direct la practicarea incluziunii în școala lor.

Pașii realizării activității:

1. **Introducere.** Profesorul care facilitează activitatea discută cu elevii conceptul de diversitate și importanța sa în cadrul comunității școlare. De asemenea, se abordează modalități în care poate fi practică incluziunea în școală (vezi Modul 1).
2. **Brainstorming.**
 - Elevii sunt împărțiți în grupuri mici.
 - Fiecare grup primește sticky notes și este îndrumat să noteze modurile în care școala lor practică incluziunea și respectul pentru diversitate (ex: programe de incluziune, evenimente culturale, curriculum diversificat etc.).
 - După ce timpul a expirat, fiecare grup prezintă rezultatele brainstorming-ului lor.
3. **Analiză și discuție.**
 - Folosind flipchartul sau tabla din clasă, profesorul notează toate modurile în care diversitatea și incluziunea este practică în școală.
 - Elevii discută despre impactul pozitiv al acestor practici și identifică eventualele lacune sau aspecte care ar putea fi îmbunătățite.
4. **Generare de idei.**
 - Elevii sunt împărțiți din nou în grupuri mici.
 - Fiecare grup primește o foaie de hârtie și markere.
 - Fiecare grup trebuie să dezvolte o idee de activitate, eveniment, material, care să poată fi realizat la nivelul școlii și prin care să fie promovat respectul pentru diversitate și incluziunea.
5. **Prezentarea ideilor de activități și discuții.**
 - Fiecare grup își prezintă ideea.
 - Se analizează modurile în care activitatea contribuie la practicarea respectului pentru diversitate și a incluziunii.
6. **Reflecție individuală.**
 - Fiecare elev primește câteva minute pentru a reflecta asupra propriei lor experiențe în cadrul școlii în ceea ce privește diversitatea și incluziunea.
 - Se încurajează notarea gândurilor sau a reflecțiilor pe sticky notes.
7. **Debriefing.**
 - Profesorul adresează întrebările pregătite pentru discuția de grup:
 1. Ce aspecte ale diversității în școală v-au surprins cel mai mult? Ce ați aflat nou cu privire la practicarea incluziunii în școală?
 2. Cum credeți că practicile de diversitate influențează atmosfera și relațiile în școală?
8. **Concluzie.**
 - Profesorul încheie activitatea prin evidențierea importanței aprecierii diversității și încurajează elevii să continue să fie deschiși și receptivi la diversitate în școală și în viața lor de zi cu zi.